

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 800 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, Antwerpen

« UTOPIA »

De triomf van de realist Thomas More

Rede uitgesproken door Mr. Hubert DE MEESTER op de plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van beroep te Gent op zaterdag 25 oktober 1969.

Even voorstellen: het eiland Utopia in de jaren 1515-1516.

Het is de enige plaats ter wereld waar de mens er eindelijk in geslaagd is een staatsordening uit te bouwen die aan iedereen toelaat gelukkig en onbekommerd te leven.

Alles is er eigendom van de gemeenschap die het ter beschikking stelt van iedereen zodat er geen rijkdom of afgunst mogelijk is omwille van andermans bezit. Geld en eigendom spelen geen enkele rol.

Alle huizen zijn gelijk. De steden symmetrisch opgebouwd en ingedeeld en zeer hygiënisch ingericht.

Iedereen werkt zes uur per dag in één of andere productiesector en het overige van de tijd wordt bij voorkeur besteed aan studie en activiteiten van geestelijke aard.

Ouderen en zieken genieten van een bijzondere zorg in gespecialiseerde instellingen.

Het aantal wetten is herleid tot een minimum en de stadsmagistraten, die uit de intellectuelen worden gekozen, houden er de strenge hand aan. Advocaten zijn overbodig zodat niets of niemand de waarheid in de weg staat op dit gelukkig eiland.

Door het afschaffen van hun materiële bekommernissen, wordt het de Utopisten mogelijk gemaakt hun volledige aandacht te besteden aan het zoeken en bepalen van een ideale levenshouding die erin bestaat de juiste maat te vinden tussen het goede en het genotvolle.

Het is daarbij de uiteindelijke bedoeling die graad van levensvreugde te bereiken waarbij iedere vorm van genoegen, waaruit voor niemand nadeel spruit, dient nagestreefd.

Er zijn echter geen wijn- of bierhuizen, geen bordelen en speelholten, maar de avondmaaltijden worden rijkelijk verzorgd en alles wordt in het werk gesteld om iedereen in een vrolijke stemming te brengen. Elke stad telt daartoe een vast aantal narren.

Voorhuwelijksbetrekkingen en overspel worden streng bestraft maar anderzijds kan men echtscheiding bekomen

wegens het ondragelijk karakter van de andere partij. Wel moet men er rekening mee houden dat deze mogelijkheid om een nieuw huwelijk af te sluiten, een mogelijke verzoening der echtgenoten gemakkelijk in de weg zal staan.

Wat de godsdienst betreft: deze is pluralistisch en iedereen mag de godsdienst volgen die hij de juiste acht. De priesterstand is de enige stand en het priesterschap is het hoogste en meest eervolle ambt. Gezien de hoge eisen die tot de toegang ervan worden gesteld is het aantal priesters dan ook zeer gering.

In de tempels wordt slechts datgene gezegd wat in overeenstemming is met de gemeenschappelijke overtuiging en er is plaats voor éénieder, wat of wie hij als Oppervezen aanvaardt, aangezien de verschillende vormen van godsdienst, hoe veelzijdig en verscheiden ook, steeds gericht zijn op de verering van dezelfde goddelijke natuur en tenslotte niets anders uitmaken dan vele wegen die leiden naar één einddoel.

Een uitsluiting van het bijwonen van de goddelijke diensten is dan ook de zwaarste straf die iemand kan treffen en deze kan enkel door de priester uitgesproken worden, wat trouwens zijn enige macht is.

Tot zover enkele hoofdtrekken uit het tweede deel van Utopia dat volgt op een onbarmhartige kritiek van de toenmalige standenmaatschappij en meer bepaald van de corruptie aan de pauselijke curie, de frivoliteiten aan de koninklijke hoven, de groothedswaanzin der prinszen, het steriel gezeur van de wetsgeleerden en het caricaturale van het monnikenwezen.

Normaal zou dergelijk geschrift nooit de aandacht van de specialisten opgewekt en zeker de grote massa onberoerd gelaten hebben omdat op het eerste gezicht alles louter fantaisistisch gebazel is dat maar een bepaalde categorie van mensen kan aanspreken.

Maar op de titelpagina prijkt de naam Thomas More wat een onbesuisde verwijzing naar de prullemand afremt. Sir Thomas More, die reeds een indrukwekkende loop-

baan als advocaat, rechter en staatsman had weten te paren aan een even indrukwekkende gamma van hooggeroemde kwaliteiten, toen hij op 38-jarige leeftijd zijn Utopia schreef en op dat ogenblik al met gerust gemoed de hoogste ambten kon aspireren.

En tussen de talloze geschriften over rechtskundige, wijsgerige, godsdienstige en politieke vraagstukken staat daar nu, totaal buiten kader, dat beroemd en berucht geworden Utopia met hetwelk More meer bekendheid verwierf dan met al zijn overige degelijke en ernstige werken.

Het hoeft dan wel niet nader betoogd dat het situeren en het onderzoek naar de juiste draagwijdte van het werk reeds heel wat inkt deden vloeien.

Het verschaffen van een aannemelijke verklaring wordt bovendien nog bemoeilijkt indien men het werk toetst aan leven en dood van zijn auteur.

Thomas More had inderdaad weinig weg van een revolutionaire hervormer en wierp zich daarentegen steeds op als een getrouwe voorstander van de wet en de bestaande instellingen.

Bij menigvuldige gelegenheden verkondigde hij het recht op privaat eigendom en dit tot in zijn kerkerschriften toe.

Hij zelf trad in dienst van zijn vorst alhoewel hij in zijn Utopia uitdrukkelijk en langdradig had betoogd dat het geen zin had zich als raadgever ten dienste te stellen van vorsten omdat deze toch maar verwachten naar de mond te worden gepraat en zijn dood bevestigt trouwens de gruwelijke juistheid van deze visie.

Zijn godsdienstig tolerantie-idee blijkt nooit weerklank te hebben gevonden bij het bepalen van zijn houding tegenover de gevallen van ketterij die hij als rechter te behandelen kreeg en ook hier getuigt zijn dood ervoor dat hij geen alternatief zag voor de ene roomse kerk.

Tenslotte moest Hendrik VIII ook nog zelf ondervinden hoe More's inschikkelijke houding tegenover de echtscheiding geenszins van toepassing zal blijken te zijn op zijn geval en het vasthouden aan het principe van de onontbindbaarheid van het huwelijk vervolledigt op zijn beurt het drieluk van More's dood.

Veel commentatoren, voor deze wirwar van ideeën geplaatst, lossen dan ook al deze tegenstellingen globaal op door te besluiten dat men hier voor een « Spelerei des Geistes » staat, waarmee Thomas More zich niet onbetuigd wilde laten tegenover « De lof der zotheid » van zijn goede vriend Erasmus.

Anderen daarentegen verwijzen naar tijdperk en levensmilieu van de auteur en situeren hem als exponent van de tragisch-verscheurde mens uit de zestiende eeuw die wil verhoeden een speelbal te zijn van de toen heersende ongehoorde tijdsspanningen; weer anderen beschouwen More als een humanistische reformatiegeest met middeleeuwse bindingen of als een starre middeleeuwer met reformatorische vonken.

Hoogdravende theorieën trekken parallelen met Platoons « Republiek », Macchiavelli's « Il Principe », Rousseau's « Contrat Social » en Marx's « Das Kapital » maar het komt mij helaas voor dat men in al deze gevallen de mens in Thomas More veronachtzaamt en hem als het ware in de vergeethoek duwt. Voorzeker dient veel meer aandacht geschonken te worden aan de ontzaglijke verschilpunten met deze auteurs dan aan enkele sporadische gelijkenissen.

Hier ligt tevens het probleem van de overleving van More: indien wij hem inkaderen in zijn tijd, hem enkel beschouwen als exponent van toenmalige geestesstromingen en politieke situaties, dan is hij de geknipte man voor een jaarlijkse herdenking en ontroerende gelegenheidsspeeches maar waarbij de mens Thomas More ons als dusdanig niet aanspreekt omdat hij als uitdrukking van zijn tijd aan onze tijd niets meer te bieden heeft.

Maar ik ben ervan overtuigd dat Thomas More met zijn Utopia ten zeerste actueel is, om niet te zeggen met de dag actueler wordt en dat hij werkelijk « a man for all

seasons » is, ook voor ons 1969 en volgende seizoenen.

Wanneer wij ons inderdaad op het standpunt plaatsen Thomas More te benaderen als mens dan blijkt hij, zoals elk van ons, een gewone man te zijn met zijn dagelijkse bekommernissen en moeilijkheden. Een man die scherp aanvoelde hoe men, dag in dag uit, geslingerd wordt tussen een persoonlijk ideaal en streven en de beknoptende eisen van de maatschappelijke samenleving. Thomas More, als ware homo juridicus, voelde die eeuwigweerkende tegenstelling tussen maatschappij en enkeling — en die verantwoordelijk is voor het fenomeen dat wij recht noemen — beter dan wie ook zeer goed aan.

Geen wonder dan dat zijn belangstelling uitging naar de problematiek van de ideale staat. Tenslotte denkt elk van ons wel eens aan dergelijke mogelijkheid en wij hebben daarbij voorzeker ook wel een model van een gelukkig eiland voor ogen.

De utopische gedachte overigens blijkt met de dag meer en meer voorstanders te vinden en wordt meer en meer onderzocht en opgemerkt in de wereldliteratuur.

Daarbij moeten wij ons goed voor ogen houden dat utopie geen synoniem is van onzin en niet de minste pejoratieve betekenis heeft. Het utopisch element in de mens is één van onze diepste wezenskenmerken. Is inderdaad niet gans ons leven gericht op het verwezenlijken of het bereiken van iets wat we nog niet bezitten? En holt ook uw verbeelding u niet tientallen malen per dag vooruit en hoeveel maal kunt u daarvan niet zeggen te hebben bekomen wat ge najoegt?

De utopie is geen ideologie en ook geen wetenschap maar is een levenshouding die de ideologie en de wetenschap moet voeden.

Elke ideologie heeft nood aan een specifieke utopie waarbij de utopist steeds de horizon aftuurt naar een lichtpunt waarheen hij de steven kan wenden om te ontsnappen aan de modderpoel waar hij in verzinkt. De mens die een ideologie als onveranderbaar aanhangt en verdedigt tot het uiterste is een vastgezogen mens die zijn ogen dichtknijpt voor de lichtende en wenkende einder en waarbij angstvallig iedere stap vooruit wordt afgewezen omwille van een zekere stabiliteit die men in de modder steeds vindt.

Ook de wetenschap die zich enkel beperkt tot de feiten, hic et nunc constateerbaar, mist elk creatief élan indien deze feiten niet met het oog op de toekomst worden geïnterpreteerd en daarom moet de keiharde wetenschappelijke werker een speelse utopist zijn die zich als doel stelt in de feiten van het heden de toekomst af te leiden en te begrijpen.

Enkel een utopisch denken kan zin geven aan ons leven en vraagt ook om een utopische levenswijze als toepassing omdat wij per definitie niets anders beogen en betrachten dan het verwezenlijken van mogelijkheden.

Zeer velen hebben angst van de verbeelding, zelfs van hun eigen verbeelding. Daarbij denken zij waarschijnlijk aan de sprookjes van Grimm of de avonturen van de baron van Münchhausen en nochtans is de verbeelding een onmisbare kwaliteit voor de mens die iets bereiken wil in het leven en is zij tevens gewoonlijk de bron van initiatieven.

De utopische gedachte brengt het voor elkaar dat de mens zijn ervaringen uit het verleden voor zichzelf oproept en voor zijn ogen laat voorbijsnellen omdat daartussen de elementen schuilen waarop verder moet gebouwd worden.

Door het bezit van verbeelding is het juist mogelijk de zakelijke en op efficaciteit beluste man te onderscheiden van hem die lusteloos meetrappelt in de tredmolen.

De utopie maakt het ons mogelijk creatief te zijn, nieuwe verwezenlijkingen tot stand te brengen en nieuwe ideeën te koppelen aan de oude die steeds te vervangen zijn.

Alles wat wij vandaag bezitten op het gebied van tech-

nologie, geneeskunde, ruimtevaart en telecommunicatie had bij zijn oorsprong slechts een utopisch imaginair bestaan. Het is dan ook totaal onontbeerlijk dat wij, met het oog op verdere veroveringen, onze verbeelding de vrije teugel laten, tot in het extravagante toe maar dit op voorwaarde dat wij met onze twee voeten op aarde terugkomen wanneer wij overgaan tot het omzetten in de praktijk. Om onze verbeelding terug te brengen tot het niveau van de praktische realisatie moeten wij dan blijk geven van ondernemingsgeest en realiteitszin waarbij het er voornamelijk op aankomt de maat te houden tussen mogelijkheid en onmogelijkheid. Die maat is dan onze utopische levenshouding en onze na te volgen gedragslijn.

Wanneer wij onszelf kritisch nagaan dan stellen wij steeds vast — en dit soms tot onze niet geringe verbazing — dat wij in feite in een ontzaglijke mate gevangen zitten en gevangen worden gehouden in een gans stel gewoonten, passieve handelingen en stereotype uitdrukkingen.

Nochtans zijn doeltreffendheid en resultaat veelal te vinden naast de dode letter van de wet of het reglement. Nelson ware nooit de held van Trafalgar geworden indien hij niet het bevel had gegeven de door de admiraliteit uitgevaardigde oorlogsvoorschriften te veronachtzamen.

De zucht naar creativiteit heeft ook als gevolg dat men nooit aanvaardt dat iets onmogelijk is zonder in te zien dat dit werkelijk onmogelijk is. Een zeer degelijk onderzoek dringt zich ter zake steeds op want het is nu juist éénmaal het eigene van de utopie iets wat op een gegeven ogenblik voor onmogelijk wordt gehouden op een ander ogenblik mogelijk te maken door het voor mogelijk te houden toen het voor onmogelijk werd geacht.

De utopist is de mens, die na een gezonde redenering, het toch waagt de stap te zetten. Hij heeft vertrouwen in zichzelf en wil zich onder alle omstandigheden de schande besparen die het kenmerk is van aarzelen, twijfel en onbeslistheid.

De utopist verheugt zich reeds om elk gedeeltelijk resultaat en haalt zoveel mogelijk voordeel uit zijn vergissingen. De mislukking immers, zelfs indien het een volledig fiasco is, draagt in zich de verdienste van het genomen risico en dergelijke mislukking is de ideale aanloop voor iets nieuws indien wij althans bij machte zijn onze vergissing te erkennen, daarbij zeer goed het woord van Churchill indachtig die zei dat er geen hoop op beterschap is wanneer men aanvangt zijn fouten te verdedigen.

Eerst thans, met onze huidige verruimde opvattingen en kritische denkmentaliteit kan men beginnen inzien van welke onschatbare waarde het werk en het leven van Thomas More zijn zodanig zelfs dat men terecht kan beweren dat de Utopia en de eronder schuilgaande realiteit onvergankelijk blijken te zijn.

Zo gezien wordt de situatie van de Utopia in het geheel van Thomas More's werken omgekeerd: de Utopia is het dat zonder twijfel zijn levenswerk is omdat het het enige van zijn geschriften is waarin men More als mens kan benaderen, het enige waarin men de mens in het algemeen kan aanvoelen, ook onze mens van 1969.

En wanneer de utopie bestudeerd wordt en blijkbaar school maakt dan zullen de Utopia en het leven van zijn auteur ontegensprekelijk dienen als handboek en praktisch onderricht.

Wij vinden in More's werk weliswaar geen uitgewerkte theorie van de utopie zoals wij die zoëven beschreven maar iedere zin is er een toepassing van en gans zijn leven was ervan doordrongen; zijn dood tenslotte was de uiteindelijk bekroning.

In de Utopia schuilen inderdaad op het eerste gezicht totaal onvermoed diepsnijdende menselijke aspecten en de mens wordt er met de menselijke utopie voor de eerste maal als waarde gelanceerd. Onder elk soms belachelijk detail schuilt de zorg om de waarde van de mens en dit

gaat daarenboven gepaard aan een ongehoorde zin voor realiteit. En als More b.v. spreekt over een symmetrische en hygiënische stad dan had hij niets anders dan de kronkelende en stinkende straten van Londen voor ogen.

Het feit dat More's tijdgenoten aanvankelijk het werk ternauwernood opmerkten en enkel het fabelachtige nagingen bewijst hoeveel hij op zijn tijd vooruit was. Maar niet alleen op zijn tijd doch ook op de eeuwen die volgden sindsdien en nog zullen volgen.

Want de ideeën van More zijn niet alleen een samenvatting van de politieke wijsheid van allen die hem voorafgingen en met name Grieken, Romeinen, Vroeg-Christelijken en Middeleeuwers, maar het is verbazingwekkend te ondervinden hoe het résumé ook alle vruchtbare gedachten omslaat die van toen tot nu tot uiting kwamen, gedachten die daarenboven reeds op harmonisch-organische wijze bewerkt en verwerkt zijn.

More was ongetwijfeld vertrouwd met de negatieve meningen omtrent de communautaire eigendom. Dat het afschaffen van alle privé-bezit alle initiatief in de enkeling doodt en de leeglopers beschermt. Hij kende voorzeker de mening van Aristoteles die reeds had gezegd dat, aan hoe meer personen men iets gezamenlijk toevertrouwt, des te minder de zorg is die men eraan besteedt omdat eenieder denkt dat de ander het wel zal doen. More had dat alles onder ogen maar hij oordeelde dat deze nadelen met succes de vergelijking doorstonden met de ontelbare eigendomsmisdrijven die allen hun oorsprong vinden in de onbreidelbare hebzucht van de mensen; een hebzucht die onrechtstreeks trouwens voor nog heel wat meer misdrijven dient aansprakelijk gesteld.

En wat zou men kunnen verwijten aan More's nieuwsoortig eigendomsrecht wanneer men met hem ziet dat zelfs het mateloze recht op leven en dood van de Romeinse pater familias, het feodale straatgeroef en de middeleeuwse standen afbrokkelden en verdwenen.

Is tenslotte zijn breedvoerig uitgewerkt godsdienstig tolerantie-ontwerp niet in een begin van uitvoering getreden?

En is de zorg voor zieken en ouden van dagen niet datgene wat wij sociale voorzorg noemen, zagezegd de trotse prestatie van onze sociale twintigste eeuw?

En hebben wij met onze echtscheidingen en de daarmee gepaard gaande afbrokkeling van het traditionele huwelijk niet de facto bekomen wat bij More al als geïnstitutionaliseerd voorkomt?

Maar More, als realistische utopist, vervalt bij dit alles niet in gejammer en geweekeklag en tracht niet te redden wat er te redden valt maar gaat vrijmoedig op de nieuwe toestand af en registreert hem onmiddellijk als een volledige feit.

Door het zonder verdere commentaar aanvaarden van het immer nieuwe dat zich voortdurend aandient slaagt More er in zich werkelijk onvergankelijk te maken.

Door vluchtig in te gaan op de verschillpunten met Macchiavelli, Rousseau en Marx zal onmiddellijk blijken op welke eenvoudige wijze More zich deze onvergankelijkheid heeft weten toe te eigenen.

Macchiavelli is de man van het directe resultaat, de man waarbij de chaos de kortste weg is naar het succes.

Geen plaats voor moraal en enkel de macht telt. Macht is dan inderdaad ook het laatste woord van alles. More echter vertrekt slechts op dit punt. Zijn utopisten zijn weliswaar ook geen engelen want ook zij kennen list, verraad en oorlog maar hun wapens zijn de wapens van de geest en boven dat alles zweeft steeds die idee van het goede en het nuttige. Bij More staat de politiek volledig onder de imperatieven van de moraal en de staatsmacht is bij More de weldoordachte functie van het volkswelzijn daar waar bij Macchiavelli het volk dupe is van deze macht.

Ook Rousseau is in de grond een volkstribuun die de wereld wilde veranderen. More daarentegen ziet slechts

de persoonlijke levenstaak. Voor Rousseau is enkel de natuur ongerept en tevens de enige plaats waar vrijheid en gelijkheid wortelen en uitgroeien. De staat is dan een noodzakelijk kwaad voor dwaze zielen die menen dat het nodig is beschermd te worden in het leven.

Voor More echter is de staat met zijn wetten en verplichtingen de natuurlijke bloei van het beste in de menselijke aard. Voor More is de mens van nature uit niet goed en op Utopia wordt rekening gehouden met het feit dat iedereen de ideale staatsorde in gevaar kan brengen en de gezagdragers nog het meest.

Bij Marx tenslotte is de stof primair en het stoffelijke tyranniseert de mens. More daarentegen wil met zijn communisme (in de strict letterlijke zin van het woord dan) breken met deze tyrannie. Om niets meer te verlangen moet de mens de mogelijkheid hebben alles te bezitten. Tegenover een zegevierend materialisme en tegenover de heerschappij van de economie stelt More het primaatschap van de geest en de rechtsorde is opgebouwd op persoonlijke rechten en verantwoordelijkheid en is niet afgeleid of toegekend door de staat maar moet enkel door deze gegarandeerd worden.

Zelfs de marxistische ideoloog Kautzky moest toegeven dat More's stelsel verkieslijker voorkwam dan het normloos aanbidden van macht en stoffelijke expansie.

Talrijke pogingen werden ondernomen om More met zijn theorie van de gemeenschappelijke eigendom aan Marxistische zijde te plaatsen; maar More valt eenvoudigweg aan geen zijde te scharen — noch aan deze, noch aan gene — omdat hij de man is van het resultaat der paradoxen en zelf nooit een paradox aanhangt maar ze tegen elkaar uitspeelt.

Alle spanningen worden immers opgelost wanneer men inziet dat het stoffelijke met het geestelijke en het persoonlijke met het sociale moet gecombineerd worden en dat het algemeen welzijn niet te bereiken is zonder het samenvoegen van de tegengestelde elementen.

Hierin schuilt tevens de uitleg voor vele van More's onbegrijpbare en geopposeerde gezegden en daden.

Voor More moet alle nadruk gelegd worden op de mens maar — en hier getuigt hij van een ongelooflijk realisme dat schril afsteekt bij zovele andere sociale hervormingsplannen — die mens waarop hij vertrouwt is niet ver te betrouwen.

De staat is er dan om het geloof in de mens, dat steeds bedrogen wordt, op een minimumbasis te houden en de staat heeft geen verdere taak en is geen doel op zichzelf.

Macchiavelli, Rousseau en Marx bekommerden zich niet veel om de mens en oordeelden dat het volstond rond de mens het kader van een bepaalde institutie te trekken waarin hij dan wel zou marsjeren. In dergelijke institutie zou de mens zich volledig kunnen uitleven aangezien de institutie zagezegt alles voor hem voorzag.

Voor More hebben de instituties geen belang want alles hangt toch af van de gedraging van de mens: niet de instituties bepalen de mens maar de mens valoriseert de institutie en de bestaande instellingen verschaffen slechts aan de mens wat hij er zelf wil insteken. En wanneer More in zijn Utopia tot in het minutieuzeste toe overgaat tot het uitwerken van een nieuwe staatsstructuur dan is dit als resultaat van het zoeken en denken van zijn nieuwe mens.

Met deze opvatting is More werkelijk een realist: instituties vergaan of vergaan eventueel niet maar de mens blijft de mens en het is feitelijk de mens die « a man for all seasons » is.

Zo kan uitgelegd worden waarom More zulke keiharde verdediger bleek te zijn van bestaande instellingen en wetten. Pausdom en koningschap konden rekenen op zijn onvoorwaardelijke steun maar paus en koning op zijn scherpste kritiek. En ondanks al de miserie, die Hendrik VIII hem had aangedaan, kon hij nog zeggen voordat

hij het schavot besteege dat hij stierf als de trouwste dienaar van de koning.

Orde en institutie zijn in de ogen van More het minimum dat de mens nodig heeft om te leven en de rest is te presteren door de mens zelf die in een supplementaire persoonlijke vervolmakingsinspanning het institutionele moet overstijgen en achter zich laten; voor More is de staat met zijn teneerdrukkende eisen het nulpunt, de vertrekbasis voor de zingeving aan het leven.

Wanneer wij niet meer utopisch denken en ons neerleggen bij een gegeven toestand dan schakelen wij één van onze diepste wezenskenmerken uit. Wij waren misschien utopisch goed op weg maar de mogelijkheden die wij wilden verwirkelijken hebben ons zo aangelokt dat wij er ons door lieten omwinden en tot rust en non-activiteit brengen.

Immers, naargelang de verleidingsgraad van onze verwirkelijkte mogelijkheden groter was stijgt het gevaar dat wij belang hechten aan hetgene wij verwierven en dan begint de fatale cyclus: wij berusten, verliezen elke utopische denkkraft en vervoegen het leger van de conservatieven.

Conservatisme is dan niets anders dan de uitdrukking van onze angst tegenover personen, zaken en situaties die een bepaalde toestand waarin wijzelf ons nochtans « goed » gevoelen, niet willen aanvaarden en bestendigen. Het is een egoïstische burcht waarin wij veronderstellen dat ook de anderen er zich in thuis voelen.

Dit is vooral kenschetsend voor elk politiek systeem en voor elk staatsbestel omdat de macht die er noodzakelijkerwijze aan gepaard gaat de hoogste verleidingsgraad heeft van al onze mogelijkheden en dus de bakermat bij uitstek is van het conservatisme. Dit zal door More zeer goed aangevoeld worden en steeds zal hij er zich over beklagen dat de politiek geen ideale plaats is om zichzelf als mens te ontplooiën en wanneer hij dan ook praktisch op de hoogste sport zal staan van de maatschappelijke ladder geeft hij zijn ontslag omdat hij zich niet wilde laten leiden door de gebeurtenissen maar deze zelf in handen wilde nemen en richten.

Ik hoef niet te benadrukken dat wij hier voor een zeldzaam geval van politieke moed staan.

Een moed die juist de tegenhanger is van de angst: de moed om ja te zeggen en de handschoen op te nemen en de vergissingen die wij begaan en de schuld die wij oplopen bij het verkeerd stellen van daden zijn veelal het gevolg van een gebrek aan moed en wanneer wij daarenboven vrij spel laten aan onze angstgevoelens dan wordt het risico zeer groot dat deze angst neurotisch wordt. De gevolgen van deze gang van zaken zijn katastrofaal omdat men dan evolueert naar een agressief zekerheidsverlangen waardoor men uiteindelijk toch de moeilijkheden bekomt die men wilde vermijden.

De verwachtingen die wij koesteren moeten dan ook steeds in een ambiguë visie onderkend worden: zij zijn een soort labiele balans waarop onze angst en onze moed tegenover elkaar worden afgewogen terwijl een nieuw soort angst er ons toe dwingt standpunt in te nemen en de keus te doen waarbij ofwel onze zekerheid ofwel onze mogelijkheid verloren gaat.

Een goede utopist, zoals More trouwens, zal nooit alle gevoel van zekerheid laten vallen en daarom moeten zijn dromen steeds een verband hebben met het verleden omdat de mens steeds naar iets wil teruggeleid worden. Het is juist één der hoofdkenmerken van de mens dat oorsprong en doel correlatieve begrippen zijn. En de toekomstdromen zijn steeds terugwerkende dromen. Men leidt « het betere leven » steeds af uit de omstandigheid dat de dromen éénmaal werkelijkheid waren.

Vandaar de cyclische wereldbeschouwingen, het christelijk thema van het terugwinnen van het paradijs, Rous-

seau's « retour à la nature » en zelfs de marxistische volledige gemeenschap.

Utopie is tenslotte niets anders dan zoeken naar wat men verloren heeft.

Door deze band met de werkelijkheid van het verleden is dit zoeken en tasten naar redding enkel gediend met een realistische en dan vooral gemodereerde utopie.

Door die bezadigdheid echter haalt de utopist een vijand binnen in eigen huis, namelijk de democratie die erin slaagt alle mensen in slaap te wiegen.

Het gevolg is dat de zoetslumerende en op het eerste gezicht totaal onschuldige democratie aanleiding geeft tot de meest fantastische en hallucinante, maar tevens ook de meest gevaarlijke dromen namelijk de revolutie. De democratie is dan ook angstvallig te wantrouwen.

Het getuigt van een ongelooflijk klare kijk op de zaak vanwege Thomas More dat hij, voor er sprake was in zijn tijd van enige democratische aanpak, de vinger in de toekomstige wonde stak.

Ook hier blijft More getrouw aan zijn theorie: niet de democratie in zichzelf is oorzaak van het gebrekkig functioneren maar wel de mensen die die institutie moeten bezielen en levend maken.

More was niet te verzoenen met de idee dat de verantwoordelijkheid voor de goede gang van de politieke zaak aan een paar vrijwilligers wordt afgestaan. Volgens hem moesten de leiders van het volk gekozen worden uit de intellectuelen en vooral uit de humanisten en dit voor een onherroepbare beperkte tijd.

Het scheen More in alle omstandigheden beter geregeerd te worden door verstandige mensen, zelfs in de veronderstelling dat ze tegen hun zin worden aangeduid, dan door mensen voor wie het zich laten uitkiezen tenslotte een beroep is geworden en waarbij persoonlijke bekwaamheid en inzicht elementen zijn die nooit in vraag werden of zullen worden gesteld.

Men moet werkelijk tot een systeem komen waarbij de staat berust op de persoonlijke inzet van alle mensen en dat bieden noch onze huidige democratieën, noch de eruit volgende revoluties.

De revolutie inderdaad zondigt niet alleen tegen de geleidelijkheid in de ontwikkeling van de utopische gedachte maar vergeet ook het innerlijk persoonlijke van de mens mee te betrekken, ja, stoot hem eerder af door het uiteenrukken van zaken en het van elkander doen vervreemden van mensen.

En de zogezegde ideale toestand die bereikt moet worden is maar ideaal in de ogen van de revolutiemakers zelf die, door hun onverantwoorde aanpak van zaken, bij het in voege brengen van hun systeem, het gevaar lopen nog conservatiever te zijn dan de conservatieven die ze bestreden.

De mens moet ongetwijfeld als het ware steeds in een permanente staat van revolutie leven maar moet de revolutie in se steeds kunnen afwijzen want eens de revolutie geslaagd betekent dit de opslorping van de creatieve idee die spoedig constitutioneel vastroest.

Ik geloof dat wij deerlijk de bal mislaan zolang wij tegen iets opkomen maar dat het onze eerste taak is met iets voor de dag te komen dat dan, wanneer het werkelijk deugdelijk is, automatisch het oude zal opheffen want de echte creatieve idee is werkelijk onweerstaanbaar.

In feite zou de utopie nog het best te betitelen vallen als een nooit afgevend geestelijke guerilla.

Maar utopie is en mag geen synoniem worden van de aan elke mens aangeboren ontevredenheid en heeft niets te zien met economische motieven waartoe wij ons veelal beperken.

Het is werkelijk de creativiteit van de geest die zonder het minste eigenbelang de bestaande zaken voortdurend in vraag stelt. Daarom ook kan de utopie in onze maatschappij niet komen van de grote massa maar moet ze uitgaan

van die mensen die de hoogste functies bekleden en die hun macht moeten aanwenden en eventueel op het spel zetten niet indienst van zichzelf maar wel van het immer nieuwe.

Maar het is helaas steeds aan de top dat de inertie de ogen uitsteekt en men er geen geheim van maakt enkel belust te zijn op consolideren van macht en invloed. En de massa, zowel in het kapitalistisch als in het marxistisch gareel, slikt deze ontorende practijken en wordt langs beide kanten bedwelmend met het kunstmatig gevoed angstgevoel voor de andere.

More bestreed alle lage verlangens en begrippen. Machtswellust en persoonlijk voordeel waren hem onbekend tenzij als vijanden. Alle pogingen om tijdens zijn proces klachten op dergelijke gronden uit te lokken waren bij voorbaat ontzenuwd en met onfeilbare zekerheid tot mislukking gedoemd. Zo weinig was hij uit op zelfprofijt dat, toen hij de Towergevangenis binnentrad, zijn familie om zo te zeggen veroordeeld was tot de bedelstaf.

Thomas More was werkelijk een realistische utopist.

Zijn Utopia is niet het eerste utopisch model en gewis niet het laatste maar het was de eerste maal in de geschiedenis dat gebroken werd met een mythe die tot dan toe steeds ingeroepen werd en waarin het menselijke bestaan enkel en alleen van boven uit geleid als mogelijk werd gegrond. More zal de eerste zijn om deze lange reeks mythen neer te halen en nadruk te leggen op de mens die zelf zijn lotsbestemming moet in handen nemen.

De mensen in Utopia zijn echte mensen: zij moeten werken en talrijke inbreuken op de reglementen worden verwacht.

De zware industrie blijkt te steunen op de tot dwangarbeid veroordeelden en de recidivisten van het gelukkig eiland wacht de doodstraf.

Utopia is geen fabel maar harde werkelijkheid, ook voor de machthebbers. Een speciale politie houdt hen bestendig in het oog want zij, vóór alle anderen, zijn het meest aan de verleiding blootgesteld te zondigen tegen de utopische gedachte.

Ook zijn dood valt in datzelfde nieuw perspectief: More stierf niet voor een institutie maar voor de nieuwe mens die met zijn dood geboren werd. Op het ogenblik dat hij zijn beul tegemoet ging was hij er vast van overtuigd dood meer te betekenen als levend.

« La révolution sera morale ou elle ne sera pas » zou More voorzeker met Péguy ingestemd hebben. In dergelijke opvatting passen geen daden van revolutie omdat men inziet dat instituties veranderen niet de minste zin heeft indien daar geen doelbewuste levenshouding achterschuilt.

More zou voorzeker nooit de ruiten hebben ingesmeten van de Amerikaanse of Russische ambassade maar zou voor de Vietnamese of Tjecho-Slovaakse zaak wellicht gestorven zijn.

Daarom ook werd More veel gevaarlijker geacht dan een ruitentikker die slechts het bestaan kent van een opflakkerend vuurtje waarvan de vlam onmiddellijk neerslaat bij gebrek aan brandbare materie.

Thomas More beheerste echter met zijn onverstoorbare rustige persoonlijkheid zodanig de Engelse openbare mening van zijn tijd dat men het hoognodig vond zijn zwijgen het zwijgen op te leggen en zo is More gestorven voor het geloof in dat allerlaatste wat de vrijheid ons moet namelijk niet moeten zeggen wat men niet gelooft.

Hooggeachte vergadering,

Het zal wel niemand onder u verwonderen dat ik na dit koketteren met de opvattingen en daden van Thomas More een lans breek voor het aannemen van een utopische levenshouding.

Als hoofdkenmerken van zulk bestaan zou ik dan vooral de nadruk willen leggen op twee elementen namelijk ten

eerste op de valorisatie van de mens en zijn persoonlijkheid en ten tweede op de realistische geleidelijkheid in de ontwikkeling van het utopisch denkplan.

De valorisatie van het menselijke enerzijds moet er ons toe leiden in te zien dat de instituties producten zijn van de mens. En wanneer More zijn utopisch gebouw optrok met de mens als hoeksteen dan wist hij dat hij geen degelijk bouw materiaal had en dat derhalve zijn gebouw zou wankelen. Toch leek het hem de moeite de constructie te wagen omdat hij inzag dat alles uiteindelijk toch slaagt of strandt met de mens. Het zou voorzeker een groot winstpunt zijn voor onze tijd moest men inzien dat elke institutie zich nog tot andere zaken leent dan afbraak.

Maar langs de andere kant moet er ook mogelijkheid zijn tot controle en tot het uiten van een verantwoorde, opbouwende maar onbarmhartige kritiek. Onze huidige manier van critiseren voldoet geenszins aan deze eisen omdat men meestal zeer weinig verantwoordt, gewoonlijk destructief te werk gaat en veel te zalvend en lankmoedig is. De grote oorzaak daarvan is wel het feit dat de kritiek zowel als de becritiseerde toestand, volledig beheerst worden door eenzelfde soort eigenbelang en machtswellust. Zij die azen op macht en invloed weten immers reeds bij voorbaat dat zij de fouten van hun voorgangers zullen blijven bedrijven, enkele publicitaire toelagen niet te na gesproken.

De realistische geleidelijkheid anderzijds is wat men de gulden middenweg pleegt te noemen. Maar dan niet als resultaat van een hopeloos geschipper maar als doelbewuste levenshouding en vooral steeds met voorsprong op de feiten. Dit houdt tevens in dat wij er moeten leren van afzien de resultaten van onze daden te willen bewonderen: More wachtte wel 400 jaar op een paar onbenulige realisaties van enkele van zijn ideeën.

Ontegengesteldig tekent een nieuwe mens zich af aan onze horizon. Staren wij ons niet blind op de uitwassen van een zogezegd opstandige jeugd want tenslotte zijn wij ook met onze uitwassen vertrouwd geraakt. Niemand kan zeggen of het silhouet dat op ons afkomt nu werkelijk de verwachte nieuwe wens is maar indien hij het nu nog

niet blijkt te zijn moeten wij er van overtuigd zijn dat hij nog later zal volgen.

Het onverstandigste dat wij kunnen begaan is wel dat nieuwe mensbeeld niet tegemoet te gaan en het verplichten tot lopen om zijn voorganger de hand te kunnen reiken.

More zou niet stilgezeten hebben maar zou ook niet gelopen hebben of, om in de stijl van zijn paradoxen te blijven: er kan de mens niets erger verweeten worden dan conservatief of revolutionair te zijn.

Enkel een realistisch Utopia zal over deze beide kankergroepen van onze samenleving triomferen maar in de algemene lijn van een gezond utopisch denken dient voorzeker eerst het conservatisme duchtig aangepakt want zouden er zonder conservatieven wel revolutionairen bestaan?

Bibliografie

- Adriani M., l'Utopia, reeks «Universale Studium» nr. 74, Roma 1961.
 Battaglia F., Saggi sull'Utopia di Tommaso Moro, Bologna 1949.
 De Rooij N., Utopia gewonnen en verloren, Antwerpen-Gravenhage 1950.
 Grunbaum-Ballin P., Le planisme au XVIe siècle: L'île d'Utopie ou la meilleure des Républiques, Paris 1935.
 Hexter J.H., More's Utopia. The biography of an idea, reeks «History of Ideas» nr. 5, Princeton 1952.
 Mannheim K., Ideology and Utopia, London 1949.
 Nipperdey Th., Die Utopia der Thomas Morus und der Beginn der Neuzeit in Die moderne Demokratie und ihr Recht (Festschrift Gerhard Leibholz), blz. 343-368, Tübingen 1966.
 Plattel M.G., Wijsgerig-sociologische beschouwingen over de waarde van de Utopie, Tijdschrift voor Filosofie, jrg. 1969, blz. 28-59.
 Ruyer R., L'Utopie et les utopies, reeks Bibliothèque de Philosophie contemporaine, Paris 1950.
 Stapleton Th., Histoire de Thomas More, vertaald uit het Latijn door Alexandre-Martin M., Liège 1849.
 Wartburg W. von, Die Utopia des Thomas Morus. Versuch einer Deutung, in Discordia Concors (I) (Festgabe für Edgar Bonjour), blz. 63-106, Basel-Stuttgart 1968.

Rede van Mr. Paul VERSCHOORE, stafhouder van de Balie van Gent.

Mijnheer de Voorzitter van de Vlaamse Conferentie, Na de vleiende woorden, die u mij zo vriendelijk hebt toegericht, weet ik werkelijk niet hoe u te bedanken:

Inderdaad kennen wij elkaar sedert jaren en onze betrekkingen zijn altijd zowel professioneel als privaat uitstekend geweest.

Het beroep van advocaat heeft dit voorrecht confraters zoals u te leren kennen en waardeën, zowel door gesprekken en wisseling van zienswijzen, — zelfs indien zij niet altijd overeenstemmen —, als door de degelijkheid van hun dagelijkse werkzaamheden op het Paleis.

U bent nu juist een van deze confraters, die als voorbeeld voor de jongeren mag ingeroepen worden, die de regels van ons beroep stipt naleeft, hard werkt, een deugzaam familieleven heeft met zijn charmante echtgenote en kinderen en niettemin nog tijd vindt om zich ter beschikking te stellen van zijn medemensen.

Uw levenswijze laat mij toe een parallel te maken tussen u en mijn eigen grootvader, wijlen confrater Arthur Buysse, die lange jaren gestreefd heeft voor de ontplooiing van het Vlaamse volk, op een tijdstip waar alles nog te doen was.

Hij ook bekommerde zich om zijn medemensen zonder nochtans zijn familieplichten te verwaarlozen en vormde

een gelukkig gezin met vrouw en kind.

Uw voorbeeld is voor ons allen een troost in deze tijden van contestatie, afkeur en losbandige kritiek.

Zeker dienen sommige aspecten van onze samenleving te evolueren onder de druk van de vooruitgang van de maatschappij.

In onze advocatenwereld dienen wij ons aan te passen.

Het probleem van de bezoldiging van de stagiairs is een vraagstuk dat met omzichtigheid dient behandeld en het voorwerp uitmaakt van een grondig onderzoek in alle balies van ons land.

Hetzelfde geldt voor wat de aanpassing van de deontologische regels betreft, doch ook dit probleem moet met een bijzondere waakzaamheid worden onderzocht.

Critiseren en contesteren is eenvoudig.

Het opbouwen van een vernieuwd balieleven is het werk van maanden, zoniet van jaren.

Het is een werk dat niet kan worden opgedrongen, doch dat zal verwezenlijkt worden zo iedereen zich de moeite troost met eenvoud en werklust mede te ijveren.

Het is in die geest, Waarde Confrater, Meester De Sutter, Voorzitter van de bloeiende Vlaamse Conferentie, dat ik u mijn volle en toegewijde medewerking beloof.

Mijnheer de Eerste Voorzitter,
Mijnheer de Procureur-Generaal,
Heren Magistraten en afgevaardigde Stafhouders,
Waarde Confraters,
Dames en Heren,

Ik moet vooreerst onze Confrater De Meester hartelijk feliciteren voor zijn bijzonder interessante uiteenzetting betreffende de denkwijze van Thomas More.

More, de Christen humanist en martelaar, is voor ons, Vlamingen, zeker geen onbekende.

Hij genoot reeds een groot aanzien in zijn land toen hij van mei tot december 1515 in de zuidelijke Nederlanden vertoefde als afgevaardigde van Hendrik VIII om met de vertegenwoordigers van Keizer Karel de moeilijkheden uit de weg te ruimen, de naar aanleiding van het verbod van woluitvoer uit Engeland naar Vlaanderen waren gerezen tussen de regeringen der beide vorsten.

Niet enkel een gezaghebbende diplomaat, was More eveneens een humanist van het allergrootste formaat, die zich bekommerde om het lot van zijn medemens.

De benden vagabonden en dieven, die, door de honger tot wanhoop gebracht, zijn land onveilig maakten en wier misdaden met strenge en ijselijke straffen werden beteugeld om anderen af te schrikken, aanzag hij als een kanker.

Hij zocht dus de middelen om aan vermelde wantoestanden een einde te stellen door aan al deze stakkers een menselijk bestaan te verzekeren.

Het eerste boek van de «Utopia», na afloop van More's gezantschap geschreven in het voorjaar 1516, dagtekent waarschijnlijk van na het tweede boek, hetwelk een doorlopend betoog behelst over het denkbeeldig eiland Utopia of Nergensland met ideale staatsinstellingen en met deugdzame burgers, want het beantwoordt helemaal aan de beleefde weigering van More in te gaan op Kardinaal Wolsey's voorstel een plaats in 's Konings Geheime Raad in te nemen, voorstel dat hem werd gedaan toen hij van zijn verblijf in de zuidelijke Nederlanden terugkeerde.

Wellicht heeft More de definitieve redactie van zijn werk in de zomer 1516 besproken met zijn vriend Erasmus, die toen bij hem logeerde.

Zijn werk «Utopia» werd te Leuven gedrukt op het einde van 1516 en droeg als titel «Een waarlijk gulden boekske, niet minder heilzaam als geestig over de beste staatsinrichting en het nieuwe eiland Utopia». Verzorgd door Meester Pieter Gilles van Antwerpen, werd het gedrukt door Dirk Martens van Aalst, drukker van de Leuvense Alma Mater.

More's tijd was juist zoals de onze een keerpunt in de geschiedenis der mensheid, gevolg aan de eerste grote ontdekkingsreizen, zoals wij nu de ontdekking van het heelal beleven.

Toen More zijn «Utopia» schreef, smeulde reeds het vuur, dat door Luther aangewakkerd werd en tot laaiende gloed zou uit slaan. Als overtuigd en onkreukbaar kristen zag More pijnlijk getroffen toe op de schromelijke ont-aarding van de Roomse Kerk, niet zoals zijn vrienden Erasmus en John Colet met zijn «Oxford Reformers».

Op de heiligenverering, de aflaathandel en de onzedelijke levenswandel van de hoogste geestelijkheid reageerde More met zijn Utopiërs, die geen Christenen zijn, doch deugdzame mensen, die volgens de natuur leven vermits zij daartoe door God geschapen werden. Degenen die zich in dienst van hun medemens opofferen staan bij hen in hoge ere. Tegenover andersdenkenden betrachtten zij een milde verdraagzaamheid.

De «Utopia» schetst een socialistisch-communistische ideaalstaat, waar de afschaffing van particulier eigendom het enig radicaal heilmiddel is, doch dit blijft een aantrekkelijke fantasie met ingebeelde karakteristieken ver-

mits het eiland volkomen geïsoleerd is, dat er weinig vrees bestaat van buiten uit en dat het eiland beschikt over hulpbronnen en grondstoffen, zodat internationaal handels- en geldverkeer overbodig wordt.

Er bestaat wel een zekere gelijkenis tussen «Utopia» en de leer van de Sovjet-staten. Inderdaad in More's zienswijze vinden wij dat de basis van de economie de productie is, niet om winsten te boeken, maar zuiver en alleen voor de consumptie. Ieder man moet het werk verrichten, waarvoor hij geschikt is, en moet daarvoor als tegenwaarde ontvangen wat hij nodig heeft. Privé winsten bestaan niet en men mag geen eigendom bezitten.

Gelijkenis dus, doch geen identiteit, daar de ideale staat van More geen politieke *dwang* kent.

Onze confrater De Meester heeft op voortreffelijke wijze vooral de nadruk gelegd op het *verschil* tussen de literaire feiten in het geschrift «Utopia» en de biografische feiten van Thomas More's leven als vader, als advocaat, als staatsman en als katholiek.

Wij herhalen hieromtrent enkele feiten:

— de godsdienstige vrijheid in «Utopia» tegenover het katholicisme van Thomas More;

— de grondige politieke democratie en de verkozen gezagvoerder in «Utopia» tegenover het Engelse absolutisme;

— de progressiviteit van de idee der geldloze en bezitsloze maatschappij in «Utopia» tegenover het conservatisme van Thomas More's eigen levensbeheer.

Dit waren belangrijke punten in de voordracht, die wij zopas hebben bijgewoond. Wij zijn nu, dank zij het betoog van confrater De Meester, ervan overtuigd dat Thomas More een merkwaardige persoonlijkheid geweest is, die niet alleen het talent bezat een systematische politieke en ideologische utopie te ontwerpen, maar vooral met *de daad en de dood* de kracht en de moed van zijn overtuigingen heeft bewezen. Tot zover dus: Thomas More.

Wij nemen echter opnieuw de tegenstelling op en wel vanuit het tegenovergestelde standpunt. Wij zijn inderdaad van mening dat heel eventjes maar het proces van «Utopia» ten overstaan van Thomas More moet opgenomen worden. «Utopia» zal ons dus in de eerste plaats bezig houden, *zonder* vergelijkingen met Thomas More's mogelijke overtuigingen. Daarom kiezen we uit het geschrift zelf vooreerst enkele gegevens, die ongeveer de gehele uiteenzetting omvatten:

— Een breed kanaal, de Utopus, vormt een eiland, Utopia. Alle steden, uitgenomen de havensteden, zijn gelijk en liggen op een dagreis afstand van elkaar, dit is 24 mijlen of 38,5 kilometers. (Een dagreis te voet, wel te verstaan). Tussen de steden liggen landerijen van 20 mijl onafgebroken land, elk bewerkt door 40 werkers.

— De steden zijn voorzien van lopend water.

— Elkeen woont gelijk, loopt gelijk gekleed, uit stof van de oorspronkelijke kleur (verf wordt niet gebruikt!), alle uit één snit, en binnenshuis vervaardigd.

— Voor iedereen is de dag ingedeeld in 6 uur arbeid, 6 uur vrije tijd. Om 8 uur 's morgens staat iedereen op, om 8 uur 's avonds gaat iedereen slapen.

— De maaltijden worden gezamenlijk gebruikt, 30 gezinnen tesamen in één hall, per tafels van 4, kinderen, volwassenen en wijze ouderen onder mekaar.

De rest, Geachte vergadering, kunnen wij ons voorstellen, niet waar? Het gaat hier wel om een *utopie*: we denken aan Wells beroemde 1985, aan Huxley en aan Japkin's «Les Mémoires du Futur», die de moderne utopies hebben ingeleid. *Maar hiermee is niets gezegd*; het is immers eigen aan elke utopie een systeem van samenleving te ontwerpen.

Waarom is echter het verband tussen utopie en poli-

tieke ideologie daarentegen onvermijdelijk?

Enkele feiten uit «Utopia» kunnen dat onmiddellijk belichten.

— Elke stad beschikt over een autonoom bestuur.

30 gezinnen kiezen 1 syphogrant. Deze syphogrant let op de arbeiders van de 30 gezinnen, d.w.z. op de volwassenen gedurende 6 uur per dag.

— Zij zorgen voor het onderwijs van jongs af.

Iedereen leert landbouw en handwerk.

De vrije tijd dient voor intellectuele studie, bij kinderen en volwassenen, voor muziek en kunst.

— Men kan vrijstelling van werk bekomen voor studie.

— Men kan priester worden. Er zijn er weinig, hun leven is zeer hard en veeleisend. Ze staan in hoog aanzien.

— Het eten van de 30 gezinnen wordt kosteloos afgehaald van 4 markten, die het voedsel in de steden ter beschikking stellen.

— Geld bestaat niet.

— In de staatskist zijn goud en zilver van minder waarde dan ijzer. In goud maakt men de openbare drinkbakken voor het vee. De kinderen krijgen edelstenen om er mee te knikkeren en te bikkelen.

— De staatskist is nochtans voorzien voor de landsverdediging.

Welnu, Geachte Vergadering, «Utopia» zou niet vlot lopen zonder een reeks regelingen, die Thomas More grondig uitgedacht heeft:

— Er zijn ziekenhuizen, ja, buiten de steden, wegens besmettingsgevaar en voor de rust, de voedseltoevoer en de verzorging. Deze is natuurlijk gratis.

Maar oude lieden en ongeneslijke zieken worden ervan overtuigd dat ze beter zouden sterven (!)

De euthanasie is de regel.

— Daarom is een optimistisch beeld van het hierna maals nodig. Utopia heeft dan ook een diep godsdienstige samenleving. Wie geen godsdienst eert, wordt aangezien als een stompzinnig iemand.

De godsdienst is vrij. Men mag geloven wat men wil geloven, maar het opperwezen heeft één naam: Mythras.

— De kerken zijn donker. Er worden hier *algemeen geldende* gedichten gezongen. De Muziek moet het gemeedsleven voeden en steunen: vreugde, liefde, smart en hoop. De nadruk wordt nochtans gelegd op het gevoel van *dankbaarheid* tegenover de schepper.

— De priesters zorgen voor de morele toestand van jong en oud.

U merkt, Geachte Vergadering, dat Thomas More onbetwijfelbaar levenswijsheid en psychologische ervaring aan de dag legt.

En zo gaat het eveneens in hoofdstukken over rechtspraak en strafrechtspleging.

Er zijn nochtans weinig wetten, zij zijn bijna overbodig wegens de in Utopia bestaande instellingen.

Moeten wij daarbij niet glimlachen?

De spitsvondigheid geldt daar als een teken van oneerlijkheid. Ieder is zijn eigen advocaat. Er bestaat geen doodstraf.

Wel wordt de schuldige slaaf gemaakt.

(Utopia heeft wel degelijk slaven, krijgsgevangenen worden slaven en zwervers uit andere landen maken zich soms vrijwillig slaaf in Utopia, omdat ze het bij het regelmatig werk, de voeding, en de burgerzin van de inwoners goed hebben).

— De leeftijd voor het huwelijk is door de wet vastgesteld: 18 jaar voor de vrouw, 22 voor de man. Betrekkingen vóór het huwelijk worden gestraft. Bij het huwelijk tonen de jongens en meisjes zich naakt. (Wie durft hier aan fascistische leren te denken?).

— Echtscheiding is toegelaten, hier oordeelt de syphogrant of ze gegrond is.

— Echtrekers worden veroordeeld. Ze worden slaaf, werken hard en kunnen vergiffenis krijgen.

Geachte Vergadering,

Wij komen tot ons besluit.

Voor ons, die de uitwerking kennen van ideologische staatsutopieën zoals het communisme en het fascisme, is de uitschakeling van het privé-initiatief op velerlei gebied moeilijk aan te nemen.

De staatsinmenging op grote schaal betekent voor ons: rood licht! Gevaar!

Maar het is een ongerijmdheid Thomas More met dit begrijpelijk vooroordeel te lezen. In de tijd van het Engelse absolutisme gold voor elk politiek denken, van Mandeville en Swift bijvoorbeeld, de staatsinmenging als de eerste plicht van de monarchie.

Staatsinmenging betekende eerst en vooral: voorziening in de elementaire levensbehoeften van de onderdanen.

Dat mogen wij, individualisten, niet onderschatten.

Delen wij niet met Thomas More een sterke sociale bereidschap en een ideologische goede wil?

«Utopia» geeft ons in die zin een les in burgerzin, in intellectuele *nederigheid*, in verdraagzaamheid en morele vastheid.

Wat Thomas More in zijn eigen leven toendertijd gedaan heeft voor de kerk, voor en tegen de koning, laat ons geenszins toe definitieve oordelen te vellen over de interpretatie van het een of ander gezegde uit zijn geschrift «Utopia». Men onthoude eerder uit zijn utopische fantasie de richting van zijn sociale hervormingswil, de werkelijkheidszin van het uitgedachte systeem en de hoogstaande menselijke kwaliteiten van de samenleving, die hij verlangt.

Ik dank u voor uw aandacht.

Deze beide spreekbeurten werden voorafgegaan door de

Rede van Mr. Medard DE SUTTER, Voorzitter van de Vlaamse Conferentie.

Bij deze plechtige zitting heb ik de eer het 96e werkjaar van de Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent, voor geopend te verklaren.

Mijnheer de Stafhouder,

Fierheid, geluk en dankbaarheid zijn de gevoelens waarmee ik mij tot U wend.

Fierheid, omdat ik de eerste mag zijn om U in Uw

nieuwe functie van Stafhouder dezer balie, officieel en plechtig te mogen verwelkomen.

Geluk, omdat Uw keuze tot Stafhouder volkomen samenvalt met de wensen welke ik daaromtrent voor onze balie koesterde.

Dankbaarheid, omdat ik onder Uw stafhouderschap de Vlaamse Conferentie moet leiden, en weet en overtuigd ben daarbij te kunnen rekenen op Uw steun en medewerking.

In de jaren welke na ons liggen, Mijnheer de Stafhouder, jaren waarin ik zo dikwijls het genoegen had U te ontmoeten op het professionele en maatschappelijke vlak, is het mij gegund geworden U telkens beter te leren kennen, én als mens, én als advocaat.

In U hebben wij een fijnzinnig en fijngevoelig mens leren kennen, in U hebben wij de advocaat ontmoet voor wie beroepseer en bekwaamheid, de pijlers waren van het leven.

Met deze hoedanigheden in U verenigd is de toekomst van onze balie in veilige handen.

De Vlaamse Conferentie, waarvan U steeds een trouw lid zijt geweest, zal dankbaar haar volledige medewerking geven aan de belangrijke taken die voor Uw ambt zijn weggelegd.

Het zal een van Uw taken zijn te zorgen dat ieder lid van deze balie van dit rechtsgebied, zich in de broederschap ervan thuis gevoele, er zichzelf kan zijn in onze volksgemeenschap waartoe hij behoort, opdat deze balie de sterke verantwoordelijke draagster zou blijven van het rechtsleven in Vlaanderen.

Graag wil ik hier ook nog hulde brengen aan Uw voorganger, oud-stafhouder Ignace Hubéné, helaas belet vandaag aanwezig te zijn, welke met zoveel gezag de weg heeft afgebakend welke door U zal dienen gevolgd, tot oplossing van de vele problemen die zich thans opdringen en in voorrangsrecht bijna verdringen.

Mijnheer de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep van Gent.

Steeds hebt U de Vlaamse Conferentie gastvrij toegelaten in het vaderhuis waarvan U de zorg is toevertrouwd.

Andermaal hebt U ons onderdak verleend en wij verheugen ons erom, hoewel het ons soms ook wrevelig stemt dat voor de uitoefening van ons beroep, het vaderhuis thans vele filialen telt als jeugdrechtsbank, handelsrechtbank, krijgsgerecht, vredegerechten.

Ondanks dit alles blijft dit rechtsgebouw de maatschappelijke zetel van onze beroepspraktijk en, al zijn wij soms genoodzaakt met de toga op de arm langs de Gentse straten te flaneren, toch is de vestiaire ervan nog steeds in dit gerechtsgebouw.

Wij danken U nogmaals om Uw gastvrijheid en stellen Uw aanwezigheid hier ten zeerste op prijs.

Samen met U begroeten wij zeer oprecht de Kamer-voorzitters en Magistraten van het Hof van Beroep, de heer Voorzitter en Magistraten van de Rechtbank van Eerste Aanleg, de heer Voorzitter en Referendaris van de Rechtbank van Koophandel, de heren Vrederechters en leden van de werkrechtsheren.

Uw aanwezigheid is ons een hart onder de riem, overtuigd dat zij de uitdrukking inhoudt van Uw belangstelling voor de werking en doelstellingen van de Vlaamse Conferentie.

Kamervoorzitter heer Frans Van Parijs, voorzitter van de Algemene praktische rechtsverzameling, willen wij speciaal danken om zijn aanwezigheid welke getuigt van zijn nooit aflatende belangstelling.

De aanwezigheid van de heer Alfons De Vreese, raadsheer in het Hof van Cassatie verheugt ons en wij danken hem oprecht.

De heer Lepage, voorzitter van de Raad van State heeft ons gevraagd hem te willen verontschuldigen, het ten zeerste betreurend dat hij niet kon aanwezig zijn.

Mijnheer de Procureur-Generaal.

Een ogenblik dachten wij er bijna aan U onze Collega te noemen, want het recht verdedigen is toch ons aller beroep.

Ik vrees evenwel aan eerbied te kort te komen, wanneer ik zo losjes ons op eenzelfde lijn zou gaan stellen want, waar de advocaat zijn zaak met een zekere partijdigheid kan beschouwen, is onpartijdigheid Uw devies.

Wij danken U om Uw belangstelling voor onze Conferentie, waarvan Uw aanwezigheid hier eens te meer blijk geeft.

Deze zelfde dank gaat naar de leden van het Parket-Generaal, de heer Procureur des Konings en de leden van zijn parket, tevens ook naar de heer Krijgsauditeur.

Mijnheer de Minister van State De Schrijver.

Mijn illustere voorganger Mr. Marcel Storme, kon zich vorig jaar met filiale schroom tot U richten.

Schroom ook bevangt mij wanneer ik mij tot U wend, U tot wie ik steeds heb opgezien met ontzag voor Uw buitengewone gaven van geest en hart.

Maar buiten deze schroom mag ik toch een zeker gevoel van fierheid niet uitsluiten, liggend in het feit dat ik afkomstig ben uit een stad welke U steeds bijzonder nauw aan het hart is gebleven, stad die eens de zetel was van een gerechtelijk arrondissement, dat enkel door de spelen van de politiek werd afgeschaft, zoals onze confrat Mr. Philip Van Hille ter dege kan bevestigen.

Namens de Vlaamse Conferentie dank ik U zeer oprecht om Uw aanwezigheid die wellicht ook het onderwerp van de spreker betreft. U zelf zijt immers een buitengewoon kenner van Thomas More; meermalen reeds hebt U hem als onderwerp van spreekbeurten behandeld, zodat de spreker van straks in U een zeer aandachtig en wellicht zeer kritisch ingestelde toehoorder zal vinden.

De heer Minister van Justitie, welke eerst toegezegd had aanwezig te zijn, doch zich door omstandigheden onafhankelijk van zijn wil genoodzaakt zag, zich te verontschuldigen, heeft de goede gedachte gehad, zich te laten vertegenwoordigen door zijn Cabinetchef, de heer Marc Chatel.

Het is moeilijk een zo goede bekende plichtmatig en plechtstatig te begroeten.

Uw aanwezigheid is ons een stut en een steun; zij getuigt van uw belangstelling voor alles wat het balieleven aanbelangt, nog te meer daar onder Uw medewerking in de topleiding van het Ministerie van Justitie, belangrijke hervormingen hebben ingegrepen in het rechtsleven en de rechtspraktijk.

Theorie en praktijk ondergaan nog bestendig wijzigingen, de uitbouw van het nieuw gerechtelijke wetboek is nog in volle expansie; het Koninklijk besluit van 12 september 1969, heeft opnieuw een belangrijk gespreksonderwerp verschaft aan de advocaten, en een knibbelpunt aan de magistraten.

Als poorter van de oude vechtstede Gent is Uw strijd-lustige natuur te Brussel vruchtbaar gebleken, en graag herinneren wij er dan ook aan dat U een der onzen gebleven zijt, zoals uw aanwezigheid getuigt.

Mr. Gilson de Rouvieux, deken van de Nationale Orde der Advocaten van België.

Onlangs, bij een vrije vergadering van advocaten van deze balie, werd het onderwerp behandeld; « Wat verwachten wij van de raad van de Orde ».

Ik kan u verzekeren dat de verwachtingen hoog gespannen waren. Weldra zal het onderwerp behandeld worden; « Wat verwachten wij van de Nationale orde der Advocaten ».

Wij zullen niet nalaten U in kennis te stellen van de besprekingen en conclusies, want eens te meer zal daaruit blijken dat de Vlaamse Conferentie eerlijk en oprecht haar aandeel wil leveren in de opbouw der nationale orde,

Uw aanwezigheid op onze openingsvergadering getuigt van uw belangstelling voor alles wat de balie van Gent betreft, waarvoor wij U oprecht danken.

Mag ik samen met u begroeten ;

de heer François Moreau, Dauphin van de Orde der Advocaten te Brussel, welke de heer Stafhouder Jean Baugniet vervangt, verhinderd hier persoonlijk aanwezig te zijn.

de heer Radelet, bâtonnier de l'ordre des Avocats à la Cour d'appel de Liège ;

de heer Rombaut, Stafhouder van de balie van Antwerpen ;

de heer Willem Willems, welke de heer Stafhouder van de balie van Brugge vertegenwoordigt ;

de heer Deurinck Marcel, stafhouder van de balie van Dendermonde ;

Mter. Croes, voorzitter van het Vlaamse pleitgenootschap te Brussel ;

Mter. Werner Lens, ondervoorzitter der Vlaamse Conferentie van Antwerpen,

Mter. Roger Lallemand, vice-président de la Conférence du jeune barreau de Bruxelles.

Mtre. Patrick Wagnon de la conférence du jeune barreau de Tournai ;

Mter. Walter Weyts, voorzitter van de Conferentie van Brugge.

Mter. Willy Lietaer, voorzitter van de Conferentie van Kortrijk.

De heer Vermeulen, deken van de orde van advocaten bij de Hoge raad der Nederlanden ;

De heer P.A. Wackie Eysten, secretaris van de jonge Balie bij de Hoge raad der Nederlanden ;

De heer J. Jacobsen Jensen, voorzitter van het gezelschap de Jonge Balie te Rotterdam,

maken de delegatie uit welke Nederland naar Gent heeft gezonden ; als onze steeds bijzonder welkome gasten zeggen wij hen oprecht dank om hun aanwezigheid.

Maitre Lea Mousel, représentant Mr. le Batonnier de l'ordre des avocats à la Cour supérieure de Justice du Luxembourg, et Mr. Le président de la Conférence du Jeune Barreau du Luxembourg.

Tant de liens unissent notre pays au plus petit des pays du Benelux ; tant de liens aussi unissent notre conférence au barreau et à la Conférence du Luxembourg, liens forgés d'estime et de sympathie.

Cette sympathie, la Conférence du Luxembourg à su l'accentuer en plus en nous envoyant, comme son délégué un confrère dont le nom nous rappelle ses merveilleux vins mousseux, qui savent si bien réchauffer nos cœurs, tout comme le fait Votre présence, Mon cher Confrère.

Maitre Charles-Claude Duval, ancien membre du Conseil de l'ordre des Avocats à la cour de Paris ;

Maitre Michele Valensi et Mtre Cohen Bacri, secrétaires de la Conférence.

Récemment un certain hebdomadaire français posait à ses lecteurs la question suivante ; « La France s'ennuie-t-elle ?

Et la réponse était ; Non, elle se psychanalyse.

Loin de nous de vouloir psychanalyser vos sentiments envers notre barreau et conférence, parce que, clair comme un jour de meridionale, nous sentons que votre présence à notre conférence est l'expression d'une sympathie largement acquise, qui ne permettra pas de Vous ennuyer pendant votre séjour parmi nous.

Malgré la différence des langues, nous ne nous considérons pas seulement comme confrères mais comme frères tout en restant nous-même, nous appartenons à cette gran-

de confrérie d'avocats qui, par dessus toutes les frontières, savent se retrouver dans une entente plus que cordiale.

Mister Nigle Fricker, representing the Chairman of the General Council of the Bar of England and Wales.

You are not a stranger to our Bar, because you have already represented your Association at our opening ceremony on an earlier occasion.

This proves, I imagine, that you enjoy returning to Gent. We, on our part, are glad to welcome you, for, if the British are experiencing a few difficulties in entering the Common Market, no such problem exists here.

The Gent Bar is glad to have you with us.

Would you kindly act as our interpreter in Britain and convey to our sister-organisation how much we appreciate their thoughtful gesture of sending such a distinguished representative to our Conference ?

Mister Blatch, chairman of the Law Society's Special Committee on Overseas Relations.

When one looks back in history, one is struck by the degree which overseas relations with Great Britain have always been highly regarded in Flanders and particularly in Gent. Your presence at our formal opening ceremony, Mr. Blatch, is further demonstration to us, of the great interest which you have shown in maintaining contact with those who believe that the defence of right and the law is a daily necessity.

On the part of mij Confrères, we thank you for your presence among us.

Sehr geehter Herr Dr. Koll, Vertreter des Kölner Anwaltsvereins.

Als mein Vorgänger Herr Dr. Storme Ihre Anwesenheit letztes Jahr eine « Alte Geschichte » nannte, wiederholte er nur, wass er ein Jahr vorher Ihnen gesagt hatte, und so machte er weiter in der früheren Zeit.

Sie sind kein fremder Besucher mehr für uns. Sie sind im Gegenteil ein Stammmitglied unserer Konferenz geworden.

Deshalb herzlich Willkommen Geerhter Mitglied der « Vlaamse Confrerentie ».

De heer graaf Adhemar d'Alcantara, oud-minister, volksvertegenwoordiger,

de heer Burgemeester van de Stad Gent ;

de heer Drs. Arriëns, gevolmachtigd Minister welke de heer Ambassadeur der Nederlanden vertegenwoordigt ;

de heer J. Westen, consul der Nederlanden te Gent ;

de heer Beyer, provinciaal griffier ;

danken wij zeer oprecht vor hun vererende aanwezigheid.

Mijn Waarde Confraters,

Ik houd er aan een speciale hulde te brengen aan mijn voorgangers die onze conferentie hebben geleid op een manier welke mij moet beangstigen.

Verscheidene onder hen bekleden een leerstoel aan een of ander universiteit en werken mede aan het vestigen van een rechtsleer die, indien ik mij de leergangen van het eerste doctoraat goed herinner, een van de bronnen van het recht is. Een onder hen is bovendien evengoed thuis op de tribunes van ons wetgevend lichaam als aan de balie, en werkt mede aan het wetgevend werk in het land.

Het zal mij dan ook een raadsel blijven waar ik het voorrecht heb verdiend de leiding der Conferentie te moeten nemen.

Geachte Vergadering.

Met rasse schreden gaat de Vlaamse Conferentie haar eerste eeuwfeest tegemoet.

Gesticht in het jaar 1873, heeft zij een eerbiedwaardige leeftijd achter de rug en een vooraanstaande plaats verworven in het vlaamse rechtsleven.

Het is hier evenwel niet de tijd en de plaats om een geschiedkundig overzicht te geven.

Veeleer zou ik, met een terugblik op het verleden, onze gerichtheid in de toekomst willen voorzien, zonder mij aan voorspellingen te willen wagen. Toen, in het onmiddelijk na ons liggend jaar, gevestigde rechtsgeplengdheden grondig overhoop werden gehaald door het nieuw gerechtelijk wetboek, heeft de Vlaamse Conferentie zich inspannen om deze vernieuwing van rechtsstructuren en procedures aan de rechtstreeks belanghebbenden, ter bespreking voor te leggen.

Wij herinneren ons de colleges welke daarvoor werden gehouden, waar advocaten en magistraten broederlijk naast elkaar, zich in de nieuwe stof inwerken.

Thans hebben wij reeds geruime tijd aangevoeld de soms moeilijke aanpassing van de praktijk aan de strenge, stugge theorie.

Nog steeds worden gebreken aangevoeld welke, hetzij door vernieuwing van teksten, hetzij door soepeler toepassing van bestaande normen, moeten opgevangen en weggewerkt worden.

Het zal een der taken zijn van de Vlaamse Conferentie daaraan verder te werken en, in mogelijke samenwerking met de gevestigde machten, aanpassing en verbetering voor te staan waar nodig.

Ook het statuut van de stagiair moet volledig worden uitgewerkt; hun opleiding en aandeel in het werk aan de balie moet grondiger aangepakt en zuiver gesteld worden. Het gaat niet op dat zij als losgeslagen elementen rondrijven zonder enig houvast, zonder enige ernstige verwachting voor de toekomst.

Meer nog dan vroeger benaderen de confraters elkaar op het professionele vlak, en worden zij tot meer samengaan gedwongen.

Indien ik hierdoor de confraterniteit wil beklemtonen, wil dit evenwel niet zeggen dat daaraan alles moet opge-

offerd worden, wel integendeel. Confraterniteit moet vruchtbare resultaten afwerpen en niet eenzijdig gericht zijn.

Proceduur moet toelaten een zaak tot een einde te brengen, zonder overdreven traagheid; proceduur mag niet geladen en beladen worden met allerlei gecompliceerde technieken die dikwijls te hoge kosten meebrengen of ongerechtvaardigde vertragingen die een hinderpaal vormen voor het vlugge herstel van gerevendikeerde rechten.

Strijden en toch samenleven is ons beroep, met respect voor de inspanning van de tegenpartij, waardering voor de mens, tolerant en begrijpend van ieders eigen zijn.

Is dit een Utopia?

Daarover zal Mter. Hubert De Meester, openingsrede-naar, ons meer kunnen verklaren; rasecht gentenaar; er geboren de 18 juli 1935, werd van hem verklaard toen hij amper 12 jaar oud was, dat nooit iets goeds uit hem zou groeien, en beter wat vakschool kon gevolgd worden.

Errare humanum est, want achtereenvolgens promoveerde hij tot doctor in de rechten aan de Rijksuniversiteit te Gent in het jaar 1959, behaalde een licentie van kerkelijk recht met een thesis over « Theoretische grondslag van de rechtspersoonlijkheid », een licentie van sociaal recht met de thesis « De Geestelijkheid in het Belgisch Sociaal recht »; tussen de studies van filosofie en theologie te Leuven en te Rome, speelt hij het nog klaar een doctoraatsthesis van kerkelijk recht op te maken over « Vergelijkende studie van de Sociale status van de priester in de landen van de Europese Gemeenschap ».

De kroon op zijn levenswerk bekam hij toen hij in 1968 priester werd gewijd, geen unicum nochtans aan deze balie; gedurende lange jaren was er immers ingeschreven Kan. Is. Boddaert, overleden in maart 1897.

Ingeschreven aan onze balie is confrater De Meester eerder een sporadisch pleiter, veeleer man van de wetenschap, thans lector aan de fakulteit van kerkelijk recht aan de Leuvense Alma Mater.

Dit uitzonderlijk leven van onze confrater, kan ons doen denken dat hij Utopia heeft gevonden, daar waar ieder een Utopia in zich draagt; of brengt hij ons tot de realiteit terug?

Vol gespannen verwachtingen geef ik dan ook graag het woord aan Meester Hubert Demeester.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 7 februari 1969.

Voorzitter: M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever: M. Gerniers.

Advocaat-generaal: M. Krings.

Advocaten: Mrs. Bayart en Fally.

Getuige in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel.

Wraking. — Na getuigenverhoor. — Schriftelijke rechtvaardiging. — Wrakingsgrond bekend vóór verhoor.

Luidens art. 282 Rv. mag geen wraking van getuige na het getuigenis voorgesteld worden indien ze niet schriftelijk wordt gerechtvaardigd.

Een door geschrift gerechtvaardigde wraking na het getuigenverhoor mag slechts voorgesteld worden wanneer hij die de wraking voordraagt, de wrakingsgrond vóór het getuigenverhoor niet kende.

Daniel t./ Stijgers

Gelet op het bestreden arrest, op 19 december 1967 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 282 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering;

doordat het bestreden arrest de vordering tot echtscheiding van verweerder gegrond verklaart en deze beslissing onder meer steunt op de verklaringen van de getuigen R.W. en D.G., en de wraking van deze getuigen verwerpt, welke eiseres had gegrond hierop dat die getuigen met haar, ingevolge een geldlening, in onenigheid waren, en dat zij kost en inwoon verleenden aan verweerder, zulks om de reden dat eiseres die wrakingsgronden slechts na het verhoor had laten gelden; dat zij niet bewees noch aanbood te bewijzen dat zij vóór het verhoor van bedoelde getuigen onwetend was van de feiten welke zij tot staving van de wraking aanvoerde, en dat het integendeel, aan de hand van haar ondervraging

door de gerechtelijke politie, vaststond dat zij die feiten vóór het getuigenverhoor kende,

terwijl, eerste onderdeel, eiseres in haar conclusie voor het hof van beroep had laten gelden, zonder hierin door het arrest tegengesproken te worden, dat voormelde wrakingsgronden bleken uit geschriften welke zij nog niet kende wanneer gezegde getuigen in het gehouden verhoor de eed aflegden, deze geschriften zijnde de verklaringen welke die getuigen afgelegd hadden in twee strafrechtelijke onderzoeken welke op het getuigenverhoor volgden, waaruit voortspruit dat overeenkomstig artikel 282 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering, en in strijd met wat het arrest beslist, eiseres het recht had de aldus gestaafde wraking na het getuigenverhoor te formuleren;

tweede onderdeel, het arrest, alhoewel het zich uitsprekt over de vraag of eiseres de tot staving van haar wraking ingeroepen feiten vóór het getuigenverhoor kende, nagelaten heeft zich uit te spreken over de vraag of de geschriften, waaruit die feiten bleken, bestonden vóór het getuigenverhoor en door eiseres gekend waren, zodat het Hof niet kan nagaan welke stelling de rechter heeft aangenomen betreffende de invloed, op de aanneembaarheid van de wraking, van het feit dat eiseres geschriften inriep die na het getuigenverhoor opgesteld en door haar gekend werden, waaruit volgt dat het arrest niet gemotiveerd is zoals vereist door artikel 97 van de Grondwet:

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat eiseres in conclusie voor het hof van beroep stelde dat haar wrakingsgronden bleken uit geschriften welke zij niet kende op het ogenblik dat de door haar gewraakte getuigen de eed aflegden, en preciseerde dat onder meer bedoeld werden de verklaringen welke die getuigen hebben afgelegd in strafrechtelijke onderzoeken welke op het getuigenverhoor gevolgd zijn;

Overwegende dat het arrest de voorgestelde wrakingen verwerpt op grond hiervan dat eiseres niet bewijst noch aanbiedt te bewijzen dat zij vóór het verhoor van bedoelde getuigen onwetend was van de feiten die zij tot staving van de wraking aanvoerde en dat, integendeel, aan de hand van de verklaring die zij na het getuigenverhoor aan de gerechtelijke politie aflegde, vaststaat dat zij de feiten vóór dit getuigenverhoor kende;

Dat het arrest aldus op impliciete maar duidelijke wijze beslist dat «geschriften die na het getuigenverhoor opgesteld en door eiseres gekend werden» de wraking van getuigen niet kunnen rechtvaardigen, wanneer de wrakingsgronden die eruit blijken door eiseres vóór het getuigenverhoor gekend waren, en meteen voormelde conclusie beantwoordt;

Overwegende dat dit onderdeel feitelijke grondslag mist;

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat, luidens artikel 282 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, geen wraking van getuige na het getuigenis mag voorgesteld worden, indien zij niet schriftelijk wordt gerechtvaardigd;

Overwegende dat een door geschrift gerechtvaardigde wraking na het getuigenverhoor slechts mag voorgesteld worden, wanneer hij die de wraking voordraagt de wrakingsgrond vóór het getuigenverhoor niet kende;

Overwegende dat het arrest, door vast te stellen, aan de hand van de verklaring die eiseres aan de gerechtelijke politie na het getuigenverhoor afgelegd heeft, dat deze de wrakingsgronden vóór het getuigenverhoor kende, het verwerpen van de voorgestelde wrakingen wettelijk rechtvaardigt;

Dat dit onderdeel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. - 12 mei 1969.

Voorzitter-verslaggever: M. van Beirs.

Eerste advocaat-generaal: M. Mahaux.

Verjaring in strafzaken. — Voorstel tot minnelijke schikking. — Stuit of schorst de verjaring van de strafvordering niet.

Een voorstel tot minnelijke schikking dat door de officier van het openbaar ministerie aan de verdachte wordt gedaan op grond van art. 166 Sv., is geen daad van onderzoek of van vervolging en geldt derhalve niet als een handeling die de verjaring van de strafvordering stuit. Het heeft evenmin tot gevolg de verjaring te schorsen.

Michielsens.

Gelet op de vordering van de Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, luidende als volgt:

« Aan de Tweede Kamer van het Hof van Cassatie.

De ondergetekende Procureur-generaal heeft de eer te vertogen dat de Minister van Justitie hem, bij schrijven van 26 februari 1969, Bestuur der Wetgeving, nr 130.836/99/AP/Pres., uitdrukkelijk gelast heeft, overeenkomstig artikel 441 van het Wetboek van Strafvordering, aan het Hof het in kracht van gewijsde gegaan vonnis aan te geven, dat door de Politierechtbank te Antwerpen op 2 december 1966 werd gewezen en waarbij Michielsens Hugo Felix Maria, marktkramer, geboren te Antwerpen op 31 juli 1939, veroordeeld werd tot een geldboete van 35 frank, wegens inbreuk op het verkeersreglement, feit gepleegd op 2 september 1965.

De verjaring van de strafvordering werd noch gestuit noch geschorst, zodat de veroordeling, uitgesproken meer dan één jaar na voormelde inbreuk, strijdig is met de wet, namelijk met de artikelen 21 tot 25 van de wet van 17 april 1878 gewijzigd bij artikel 1 van de wet van 30 mei 1961, en met artikel 7 van de wet van 1 augustus 1899, krachtens welke de publieke vordering, op de dag van het vonnis, door verjaring vervallen was.

Overwegende weliswaar dat een minnelijke schikking aan de verdachte door de officier van het openbaar ministerie voorgesteld werd op grond van artikel 166 van het Wetboek van Strafvordering, doch dat dergelijk voorstel geen daad van onderzoek of van vervolging uitmaakt en derhalve niet als verjaringstuitende handeling geldt; dat het evenmin tot gevolg heeft de verjaring te schorsen.

Om die redenen,

Vordert de ondergetekende Procureur-generaal dat het aan het Hof moge behagen het aangegeven vonnis te vernietigen, te bevelen dat melding van zijn arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigende beslissing en te verklaren dat er geen reden is tot verwijzing.

Brussel, 17 maart 1969.

Namens de Procureur-generaal, de Eerste Advocaat-generaal, (w.g.) Paul Mahaux. »

Gelet op artikel 441 van het Wetboek van strafvordering, de gronden van bovenstaande vordering overnemende;

Vernietigt voormeld vonnis op 2 december 1966 gewezen door de Politierechtbank te Antwerpen;

Beveelt dat melding van het thans gewezen arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigende beslissing;

Zegt dat er geen reden is tot verwijzing.

NOOT. — In dezelfde zin: Th. Versée, A.P.R. Minnelijke schikking, nrs, 118 tot 121.

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. - 16 juni 1969.

Voorzitter : M. Rutsaert.
Raadsheer-verslaggever : M. Naulaerts.
Advocaat-generaal : M. Charles.

Doodslag en verwondingen. — Onopzettelijk toebrengen van letsels. — Gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg. — Begrip. — Sport. — Inbreuk op spelregels.

Om in de zin van de artikelen 418 en 420 S.W. een onvoorzichtigheid of een gebrek aan voorzorg uit te maken die aanleiding geven tot aansprakelijkheid, moet een daad niet van die aard zijn dat ze noodzakelijk schade zal veroorzaken. Het is voldoende dat de schade een mogelijk gevolg is van de handeling, maar het is vereist dat de mogelijkheid van schade kan voorzien worden, met het gevolg dat men enkel aansprakelijk is wanneer het ontstaan van schade kon voorzien en de nodige maatregelen om die te voorkomen niet getroffen worden.

De rechter beslist wettelijk dat een handeling, een « duwfout », geen foutieve gedraging in de zin van voormelde artikelen uitmaakt, wanneer hij zijn beoordeling hierop doet steunen dat die handeling, al zou ze, formeel beschouwd, een inbreuk op de spelregels uitmaken, nochtans niet indruist tegen de regels van een voorzichtige gedraging van mens tot mens, en enkel een voorval is dat tijdens een match, volgens de scheidsrechter, veelvuldig voorkomt en tot de normale risico's behoort die inherent zijn aan het beoefenen van voetbal-sport.

Goemaere t./ Lemingre.

Gelet op het bestreden arrest, op 16 december 1968 door het Hof van beroep te Gent gewezen ;

I. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de strafvordering :

Overwegende dat eiser, burgerlijke partij die niet in de kosten jegens het openbaar ministerie veroordeeld werd, niet bevoegd is om zich tegen deze beslissing te voorzien ;

II. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de burgerlijke vordering :

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 398 van het Strafwetboek en 97 van de Grondwet, doordat het bestreden arrest beslist dat de telastlegging van opzettelijke slagen of verwondingen niet bewezen is, zonder te antwoorden op de conclusie waarin eiser staande hield dat al de bestanddelen van het bij artikel 398 van het Strafwetboek omschreven misdrijf aanwezig waren, namelijk het materieel bestanddeel, zijnde het hevige contact van verweerder met eiser, en het intentioneel bestanddeel, zijnde een handeling gesteld om een voordeel te bekomen erin bestaande de bal aan eiser te ontnemen :

Overwegende dat het arrest vaststelt eensdeels, dat eiser, gedurende een voetbalwedstrijd, nadat hij met verweerder naar de bal had gesprongen en zodoende met hem in contact was gekomen, is neergevallen en toen hij de grond raakte letsels heeft opgelopen, anderdeels, dat het niet bewezen is dat verweerder gedurende die fase van het spel eiser een schop zou hebben toegediend ;

Overwegende dat het also de afwezigheid van het voor de toepassing van artikel 398 van het Strafwetboek vereiste opzet duidelijk in het licht stelt en de conclusie van eiser passend beantwoordt ;

Dat het middel feitelijke grondslag mist ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 418, 420 van het Strafwetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest beslist dat de telastlegging van onopzettelijke slagen of verwondingen evenmin bewezen is, om de reden dat een duwfout bij een voetbalwedstrijd niet als een fout in de zin van de artikelen 418 en 420 van het Strafwetboek kan worden aangezien, omdat zij niet moedwillig is,

terwijl bedoelde artikelen alle vormen van onvoorzichtigheid omvatten, van het ogenblik dat de schadelijke gevolgen ervan kunnen of moeten worden voorzien en de sportbeoefenaar die de regels van het spel niet naleeft een onvoorzichtigheid begaat die niet wegvalt omdat zij gedekt is door de normale risico's welke de deelnemers van het spel op zich nemen :

Overwegende dat, om een onvoorzichtigheid of een gebrek aan voorzorg in de zin van de artikelen 418 en 420 van het Strafwetboek uit te maken, die aanleiding geven tot aansprakelijkheid, een daad niet van die aard moet zijn dat zij noodzakelijk schade zal veroorzaken ; dat het volstaat dat de schade een mogelijk gevolg van de handeling uitmaakt doch dat vereist wordt dat de mogelijkheid van schade kan voorzien worden, met het gevolg dat men enkel aansprakelijk is wanneer men het ontstaan van schade kon voorzien en de nodige maatregelen om die te voorkomen niet heeft getroffen ;

Overwegende dat, volgens het hof van beroep, het niet bewezen is dat de handeling, welke in het dossier « duwfout » genoemd wordt, een foutieve gedraging zou uitmaken die onder toepassing valt van de artikelen 418-420 van het Strafwetboek ; dat het zijn beoordeling hierop steunt dat, al zou bewuste handeling, formeel beschouwd, een inbreuk op de spelregels uitmaken, zij nochtans niet indruist tegen de regels van een voorzichtige gedraging van mens tot mens, doch slechts een voorval is dat tijdens een match, volgens de scheidsrechter, veelvuldig voorkomt en tot de normale risico's behoort welke inherent zijn aan het beoefenen van voetbalsport ;

Dat die beslissing wettelijk is ;

Overwegende dat het hof van beroep in feite en dienvolgens op soevereine wijze vaststelt dat geen handeling gesteld werd die tegen de normale en gebruikelijke spelregels of tegen de regels van voorzichtigheid die de gedragingen van de mens beheersen indruist ;

Dat het middel bijgevolg niet kan aangenomen worden ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;
Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — Zie Jean Honorat, *La répression des atteintes à l'intégrité corporelle consécutives à l'exercice des sports*, Recueil Dalloz Sirey, 1969, Chron. XXVIII.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

15e Kamer. — 17 oktober 1969.

Voorzitter : M. Schilling.
Raadsheeren : MM. Jans en Ceulemans.
Advocaat-generaal : M. Leytens.
Advocaten : Mrs. Wijffels en Vaes.

Art. 418-420 S.W.B. — Gebrek aan vooruitzicht. — Kan bestaan in verwaarlozing van de voorkennis van het gevaar. — Moeilijk zichtbaar kruispunt aan beide weggebruikers bekend. — Noch dwaling noch onvoorziene

hindernis. — Wederzijdse fout. — Verdeling. — Aangelegd plantsoen en natuurlijke berm. — Onderscheid. — Gevolg.

Indien bij beoordeling van overtredingen van het algemeen verkeersreglement slechts rekening mag gehouden worden met bestanddelen en aanduidingen die zichtbaar zijn voor gelijk welke weggebruiker, dan moet, bij beoordeling van het wanbedrijf bedoeld door de artikelen 418-420 SWB, integendeel rekening gehouden worden met de voorkennis die één of meer weggebruikers hadden van de bijzondere configuratie van de plaats en o.m. met het bestaan van een weinig zichtbaar kruispunt. Door hiermede geen rekening te houden zouden de weggebruikers die het kruispunt vooraf kenden precies een gebrek aan vooruitzicht begaan.

Een aangelegd plantsoen kan bestemd zijn voor kanalisatie van het verkeer. Zulks is niet het geval met een natuurlijke berm.

O. Min. en burg. p. Mariën t./ Van Dijk.

.....

Op strafgebied :

Overwegende dat voor de toepassing van de artikelen 418 en 420 SWB., onder welke rubriek beklagde terechtstaat, elke fout volstaat souverain te beoordelen volgens louter menselijke criteria; dat het volstaat dat de beklagde het gevaar moest of kon voorzien (Cas. 12 nov. 1951, Pas. 1952, I, 128) wat o.m. insluit dat rekening mag en moet gehouden worden met zijn « voorkennis » van het gevaar, in casu met zijn voorkennis van het bestaan van een kruispunt (Cas. 27 nov. 1950, Pas. 1951, I, 172 — argument a contrario);

Overwegende dat op zicht van al de foto's duidelijk is dat een weggebruiker, die niet vertrouwd zou geweest zijn met de streek, er zich rekenschap moest van geven dat hij grillige landelijke zandpaden bereed, niet geschikt om enige snelheid toe te laten en die door hun configuratie en begroeiing verraderlijke gevaren aan het zicht konden onttrekken;

dat elke weggebruiker op die plaats dus traag en zeer voorzichtig moest rijden;

Overwegende dat beklagde die aldaar dagelijks bestellingen uitvoert bij klanten de plaats goed kende (st. 1) en in besluiten zelfs verklaarde dat hij nog nooit een weggebruiker tegenkwam op de plaats waar de burgerlijke partij opdaagde (st. 27, blz. 2);

Overwegende dat uit al de bestanddelen van de bundel zich de overtuiging opdringt dat beklagde te goed vertrouwd was met de plaats, de gevaren ervan onderschatte, en er verkeerdelijk op rekende dat geen ander weggebruiker zijn weg kruisen zou;

Overwegende dat zijn stellingen omtrent onoverwinnelijke dwaling en onvoorzienbare hindernis niet opgaan;

Overwegende dat het plantsoen, hetwelk de burgerlijke partij in de stelling van beklagde langs de rechter kant lijke berm is met twee bomen;

Overwegende dat de « Beggard » en « het Veld » klaarblijkelijk niet aangelegd werden maar ontstaan zijn door het feitelijk gebruik dat er sinds onheuglijke tijden van gemaakt wordt;

dat, vanzelfsprekend, de weggebruikers die de « Beggard » wensen te volgen de berm langs de rechter kant zullen voorbij rijden, terwijl dezen die zoals de burgerlijke partij naar Halle toe willen links van de berm zullen blijven; dat — zoniet — zij in het « Veld » een S-vormige beweging moeten uitvoeren die hinderlijk is niet alleen voor

hen zelf maar ook voor de weggebruikers van het « Veld »;

Overwegende dat dit middel van beklagde dus evenmin opgaat;

Overwegende dat het niet uitgesloten is dat beklagde het kruispunt een weinig moest oprijden om zicht te bekomen in de « Beggard »;

dat hem echter niet verweten wordt niet zo vlug mogelijk geremd te hebben, maar wel van op bedoelde plaats niet stapvoets te hebben gereden, zodat hij dadelijk kon stoppen, in welk geval een aanrijding had kunnen vermeden worden;

Overwegende dat door het onderzoek voor het Hof gedaan de schuld van beklagde bewezen gebleven is;

dat de eerste rechter een passende straftoemeting deed;

Op burgerlijk gebied :

Overwegende dat de burgerlijke partij verklaarde : « De weg die ik heb gevolgd neem ik meestal als ik van Zandhoven naar Halle rijd. » (st. 7);

Overwegende dat de burgerlijke partij dus eveneens de plaats kende en het gevaar had moeten voorzien;

Overwegende dat zo het voorschrift van art. 15/1 verkeersreglement ergens toepassing moet vinden het toch precies is op kruispunten zoals ter zake, waar geen bijzondere voorrang bestaat, en waar sommige bestuurders elkaar slechts op het laatste ogenblik kunnen bemerken;

Overwegende dat indien de snelheid van de burgerlijke partij werkelijk zo miniem geweest ware als zij beweerde (st. 7) niet in te zien is waarom zij niet onmiddellijk ter plaatse geblokkeerd heeft om de auto te ontwijken;

Overwegende dat de burgerlijke partij evenmin als beklagde haar nadering van die gevaarlijke begroeide hoek aangekondigd heeft door een kort geluidssignaal;

Overwegende dat de fout door de burgerlijke partij begaan oorzakelijk tot het ongeval bijgedragen heeft doch kleiner is dan deze van de beklagde vermits de burgerlijke partij een beter zicht had op het eventueel verkeer dat ten haren opzichte van rechts mocht komen;

Overwegende dat het billijk lijkt 1/3 van de schade ten laste van de burgerlijke partij te laten;

Om deze redenen,

op strafgebied : bevestiging;

op burgerlijk gebied : bevestiging mits de enkele wijziging dat de hoofdsom provisioneel toekomend aan de burgerlijke partij met één derde verminderd wordt.

HOF VAN BEROEP TE GENT.

7e Kamer. — 25 juni 1969.

Voorzitter : M. De Groote.

Raadsheren : MM. Janssens en De Buck.

Adv. Gen. : M. Bonte.

Advocaten : Van Hoorebeke en Vandenbroucke.

Landpacht. — Recht van voorkoop. — Verkoop onder voorbehoud van het recht van voorkoop van de pachter. — Betwisting omtrent het bestaan van het recht van voorkoop. — Kennisgeving van de aanvaarding van de pachter zonder ontvangstbewijs.

Een verpacht goed wordt verkocht onder voorbehoud van het recht van voorkoop van de pachter. Bedoeld werd dat de koper het bestaan van het recht van voorkoop niet zou betwisten.

Het feit dat de pachter zijn aanvaarding van het aanbod heeft medegedeeld zonder ontvangstbewijs, (art. 1778ter, par. 5, B.W.) belet niet dat de eigenaar ingaat

op de wil van de pachter zijn recht van voorkoop uit te oefenen.

Verschraegen, Vanderkimpén en Goeminge
t./ echtgenoten Debel-Depourcq.

Het Hof heeft de middelen en conclusies van de partijen, alsmede het advies van het Openbaar Ministerie gehoord; de stukken werden ingezien.

De uitgiften worden overgelegd van het vonnis dat op 6 juni 1967 geveld werd door de rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde en van het verstekarrest dat door deze kamer werd uitgesproken op 19 september 1968.

De appellanten hebben tijdig en regelmatig verzet aangetekend; ook hun hoger beroep is allenthalve ontvanke-lijk.

1. Notaris Goeminne « als sterk en machtig over de heer Joseph Verschraegen te Uccle » sloot op 14 januari 1966 een « verkoops-compromis » met de echtgenoten Debel-De Pourcq; het onroerend goed is gelegen te Ronse, vroeger Ellezelles, en was volgens het kadaster 3 ha 30 a 50 ca groot. De notariële akte zou verleden worden door « ministerie van de notaris Jean Goeminne te Aalter door beide partijen daartoe aangesteld. » Als « bijzondere voorwaarden » werd bedongen: « Deze verkoop is gedaan onder voorbehoud van voorkooprecht van de pachters De Ridder en Vanderkimpén; indien een van hen zijn voorkooprecht uitoefent valt deze verkoop gans weg: de prijs zou gesplitst worden: 300.000 fr. voor het gebruik De Ridder, 150.000 fr. voor het gebruik Vanderkimpén, en 100.000 fr. voor het overige. » Op de prijs van 550.000 frank werd 50.000 frank voorgeschoten « die zullen terug betaald worden indien de pachters voorkooprecht uitoefenen ».

De notaris liet op 18 januari 1966 in een aangetekend schrijven met ontvangstbewijs de prijs van 150.000 frank kennen aan Vanderkimpén eraan toevoegend: « krachtens de wet van 1-2-1963 ben ik verplicht u te laten weten dat u recht van voorkoop hebt op de weide die u in huur hebt; het zou mij aangenaam zijn spoedig schriftelijk te vernemen of u van uw recht gebruik maakt »; de brief werd afgegeven op 21 januari 1966 en de bestemming onder-tekende voor ontvangst.

In een gewone aangetekende brief van 16 februari 1966 gericht aan Verschraegen bevestigde Vanderkimpén dat hij koper was; de notaris ontving een afschrift van deze brief.

Reeds op 17 februari 1966 deelt de notaris deze verdere ontwikkeling van deze zaak mede aan Debel en schrijft verder: « Le compromis du 14 janvier stipulant que si un des locataires De Ridder ou Vanderkimpén exerce son droit de préemption la vente n'a pas lieu pour le reste, ce compromis signé sous cette réserve ne peut être exécuté et est sans valeur. »

Je vire donc ce jour à votre compte de la banque de Bruxelles la somme de 50.000 fr. que vous m'aviez fait parvenir comme acompte en cas de réalisation. Monsieur Verschraegen me prie de vous faire savoir qu'il ne désire pas vous vendre le reste de la propriété... ».

Op telefonisch aandringen van Debel schrijft de notaris op 18 februari 1966 aan Debel: « votre compromis étant annulé par l'achat de Vanderkimpén et De Ridder n'ayant pas répondu, Mr. Verschraegen m'a vendu le restant de sa propriété ».

2. De echtgenoten Debel-Depourcq hebben Verschraegen en Vanderkimpén gedagvaard teneinde te horen zeggen dat Vanderkimpén geen recht van voorkoop kon laten gelden en dat Verschraegen derhalve de akte koop-verkoop moet laten verlijden. Naderhand werd Goeminne gedagvaard om de uitspraak gemeen te horen verklaren.

Verschraegen en Vanderkimpén eisten een schadevergoeding wegens tergend en roekeloos geding.

De appellanten werpen een exceptie van onbevoegdheid op, en breiden hun eis tot schadevergoeding uit ten voordele van Goeminne.

De echtgenoten Debel-Depourcq betwisten het recht van voorkoop van Vanderkimpén eensdeels omdat hij geen landpachter was en anderdeels omdat de kennisgeving van zijn aanvaarding wel met een aangetekend schrijven werd gedaan maar zonder « ontvangstbewijs » wat nochtans « op straffe van nietigheid » wordt voorgeschreven (art. 1778 ter, par. 5 B.W.).

3. Wat de echtgenoten Debel-Depourcq willen zien beslissen is dat een akte koop-verkoop moet worden verleden tussen hen en Verschraegen. Daartegen werpt laatstgenoemde de « bijzondere voorwaarde » op, zodat Debel-Depourcq op hun beurt de geldigheid van de voorkoop betwisten. De aangelegenheid van de vóórkoop is dus maar een verweer op de hoofdvordering en het antwoord op dit argument; hoogstens gaat het om samenhangende eisen die krachtens het toenmalige artikel 37-ter, Bevoegdheidswet, mogen samengevoegd worden.

4. De draagwijdte van de « bijzondere voorwaarden » omtrent het vóórkooprecht van De Ridder en Vanderkimpén is, dat de verkoper zich aan geen betwistingen wilde blootstellen noch tegenover deze twee personen noch tegenover de liefhebbers Debel-Depourcq. De verkoper zou deze De Ridder en Vanderkimpén behandelen alsof zij op vóórkooprecht konden aanspraak maken en indien één van beiden « zijn » misschien betwistbaar maar gemakkelijks halve aanvaard recht zou uitoefenen, dan zou de koop-verkoop van Verschraegen en Debel-De Pourcq gans wegvallen.

In zijn brief van 18 januari 1966 heeft de notaris dan ook deze zienswijze onmiddellijk vertolkt; hij laat weten aan Vanderkimpén dat hij een « recht van voorkoop » heeft op de weide die hij « in huur » heeft.

5. De enige vraag die dus nog aan het Hof wordt onderworpen om de aankoop door Vanderkimpén te ontzenuwen is de nietigheid die zou voortspruiten uit het gebrek aan « ontvangstbewijs »; nochtans werd het aanbod aanvaard binnen dertig dagen bij een ter post aangetekende brief (art. 1778 ter par. 1, tweede lid en par. 5 B.W.).

De geïntimeerden verliezen uit het oog dat een eigenaar en een pachter gerust mondeling of onderhands een koop-verkoop kunnen sluiten, onverschillig of die overeenkomst spontaan tot stand komt, dan wel door de eigenaar wordt gesloten omdat de pachter een vóórkooprecht bezit. Dat die overeenkomst tot stand komt nadat de eigenaar of zijn notaris reeds een aanbod heeft gedaan, verandert niets; het is evenmin van belang dat de eigenaar of zijn notaris reeds een kennisgeving hebben gedaan in de vormen voorgeschreven door het artikel 1778 ter par. 1 en 5 B.W.

Niemand betwist dat de eigenaar Verschraegen een aanbod deed aan 150.000 frank, dat Vanderkimpén daarmee instemde, dat de eigenaar onmiddellijk en zelfs schriftelijk kennis kreeg van dit akkoord, en dat dezelfde eigenaar dit akkoord als volwaardig beaamde. Zulks blijkt trouwens uit de brieven van de notaris aan Debel op 17 februari en 18 februari 1966; Verschraegen zelf geeft dat toe in zijn verklaring aan de gerechtelijke politie (11 maart 1969 nr. 684): « Vermits volgens de termen van die verkoopscompromis de rechten van Debel vervielen, wanneer een der pachters zijn recht op voorkoop uitoefende, kon ik dus terug vrijelijk beschikken over mijn grond en in die voorwaarden heb ik dan toegezegd aan notaris Goeminne dat hij het resterende kon krijgen. Het is zo dat nadat Vanderkimpén zijn recht van vóórkoop uitoefende, ik de rest van de grond verkocht aan notaris Goeminne ».

Zelfs zou de eigenaar Verschraegen nu moeilijkheden maken en de nietigheid inroepen van de kennisgeving van de aanvaarding door de pachter (art. 1778 par. 5 B.W.), dan zou hij dit middel zien afwijzen.

Deze nietigheid is inderdaad eenvoudig beschermend en niet van openbare orde, zodat ze naderhand kan verzaakt worden; welnu de eigenaar Verschraegen is op de wils-uiting van Vanderkimpin ingegaan door de overeenkomst met Debel-De Pourcq voor vervallen te houden, door zulks te laten melden aan deze personen en door zelf een nieuwe overeenkomst te sluiten met Goeminne (vgl. Vrederecht Lochristi 27 jan. 1965 en Rechtbank Gent 8 oktober 1965, J.T. 1966 blz. 102 met noot; Vrederecht Brugge 2 juli 1965, R.W. 1965, kol. 1959; Thuisbaert, T.N. 1968, blz. 8, voetnoot 16).

6. De betwisting was wel delikaat, zodat de eis helemaal niet tergend noch roekeloos was.

*Om die redenen,
Het Hof,*

Gelet op het artikel 24 van de wet van 15 juni 1935, Alle andere conclusies verwerpend en na het advies van het Openbaar Ministerie,

Verklaart het verzet en het hoger beroep ontvankelijk en gegrond,

Doet het aangevochten arrest en vonnis teniet, en opnieuw wijzend:

Verwerpt eis en wederis als ongegrond,

Verwijst de geïntimeerden in de kosten van de beide aanleggen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN.

2e Kamer. — 17 februari 1969.

Voorzitter: M. De Bie.

Rechters: MM. Majeau en Montens

Op. Min: M. Boone.

Advocaten: Mrs. De Rouck en De Bièvre.

1. Rechtspleging. — Verzet na ontslag van rechtsingang. — ontvankelijk.
2. Getuigenverhoor. — Geen vervaldatum.

1. Wanneer na een ontslag van rechtsingang, het gewoon herinleiden van de eis aangewezen is, belet zulks nochtans niet dat ook de procedure van verzet mag aangevend worden. Alle betwisting desaangaande wordt uitgesloten door de tekst van art. 1048 van het G.W. en de voorbereidende werken ervan.

2. De Rechtbank kan geen vervaldatum bepalen voor het houden van een getuigenverhoor.

Frank t./ Gus.

Overwegende dat bij vonnis van 26 januari 1967 uitgesproken door deze kamer, aanlegger op verzet, in zijn geding in echtscheiding tegen verweerster op verzet, toegelaten werd tot het leveren van het bewijs van dertien feiten;

Overwegende dat toen de datum van het houden van het getuigenverhoor bepaald was, deze procedure bleef haperen en toenmalige verweerster zelf de zaak terugbracht op de zitting van 15 maart 1968 en op de daaropvolgende zitting van 9 mei 1968 ontslag van rechtsingang vorderde tegen toenmalige verstekmakende aanlegger;

Overwegende dat partij Frank verzet aantekende bij akte van 3 juli 1968;

Overwegende dat deze procedure regelmatig werd ingesteld en ontvankelijk is;

Overwegende dat Braas (Proc. Civ. II, nr. 1168) terecht Gassonet en César-Bru aanhaalt waar deze (T. VI, nr. 263) doen opmerken dat bijaldien het gewoon herinleiden van de eis aangewezen is na een ontslag van rechtsingang, zulks nochtans niet belet dat ook op het verzet mag beroep gedaan worden;

Overwegende dat de twijfel die omwille van een zekere tegenstrijdigheid in gerechtelijke beslissingen bestaan heeft, thans bepaald is weggenomen door de tekst van art. 1047 van het nieuwe gerechtelijk wetboek en door de voorbereidende werken over die tekst waarin uitdrukkelijk vermeld wordt dat de wetgever de interpretatie verwerpt volgens welke verzet op ontslag van rechtsingang onmogelijk zou zijn;

Overwegende dat aanlegger op verzet een gemotiveerde akte liet betekenen;

Overwegende dat het vereiste van motivering van het verzet enkel betrekking moet hebben op de middelen over de grond van het geschil en geenszins een verantwoording beoogt van het niet-verschijnen (Gent, 13 maart 1961, R.W. 1960-61, Kol. 1821);

Overwegende dat aanlegger op verzet verklaart in zijn procedure te volharden en zonder dralen tot het verhoor der getuigen te willen doen overgaan;

Overwegende dat de rechtbank geen vervaldatum kan bepalen voor dewelke dat verhoor en de pleidooien ten gronde zullen moeten gehouden worden, maar dat, — indien er nutteloze vertraging moest zijn — het de tegenpartij alsdan zal behoren beroep te doen op de aangepaste rechtsmiddelen;

Overwegende dat verweerster op verzet akte vraagt dat zij zich gedraagt naar de wijsheid van de rechtbank aangaande het teniet doen van het vonnis van 30 mei 1968 en het opnieuw van kracht verklaren van het vonnis van 26 januari 1967;

Overwegende dat verweerster op verzet akte vraagt van haar uitdrukkelijk voorbehoud aangaande al haar andere rechten;

*Om deze redenen,
De rechtbank,*

Gehoord in openbare zitting in de nederlandse taal de heer Boone, Substituut van de Procureur des Konings, in zijn overeenkomstig advies;

Rechtdoende op tegenspraak;

Na erover beraadslaagd te hebben;

Alle verdere en strijdige besluiten verwerpende;

Verklaart de rechtspleging regelmatig;

Verklaart het verzet ontvankelijk en gegrond;

Doet het vonnis bij verstek van 30 mei 1968 te niet; zegt voor recht dat het vonnis van 26 januari 1967 zijn kracht zal behouden en dat de daarin voorziene getuigenverhoren zullen kunnen gehouden worden;

Verleent akte aan verweerster op verzet dat zij zich gedraagt naar de wijsheid van de rechtbank aangaande het tenietdoen van het vonnis van 30 mei 1968 en het opnieuw van kracht verklaren van het vonnis van 26 januari 1967;

Verleent akte aan verweerster op verzet van haar uitdrukkelijk voorbehoud aangaande al haar andere rechten; Kosten aan te houden.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

**BURGERLIJKE RECHTBANK.
TE DENDERMONDE**

3e Kamer. — 8 maart 1968.

Voorzitter : M. Maryns.
Openbaar ministerie : M. Schockaert.
Advocaten : Mrs. G. Heyvaert en Verkest.

Verzekeringen. — Art. 16 Verzekeringswet. — Grove fout van de verzekerde. — Alcoholintoxicatie.

De verzekeraar van gedaagde vordert op grond van art. 16 verzekeringswet betaling van de vergoeding die hij heeft moeten uitkeren aan het slachtoffer van een verkeersongeval dat gedaagde veroorzaakt heeft in staat van alcoholintoxicatie (1, 63 gr. per duizend).

De grove fout van art. 16 bestaat niet alleen in het onopzettelijk verrichten van een daad die het evenwicht van de tussen partijen gesloten verzekeringsovereenkomst vernietigt; bovendien moet nagegaan worden of de verzekerde bewust was of bewust moest zijn dat hij in zulke staat van intoxicatie verkeerde dat het gewaarborgde risico vergroot werd. De veroordeling uit hoofde van dronkenschap bewijst de grove fout op zichzelf niet, maar ten deze blijkt uit het onderzoek van het overgelegde strafdossier dat gedaagde er zich van bewust moest zijn dat hij niet meer in staat was veilig een auto te besturen.

N.V. La Préservatrice t./ Van Vlierberghe.

Overwegende dat verweerder bij in kracht van gewijsde getreden vonnis der tweede Kamer dezer Rechtbank, zettelende in correctionele zaken, dd. 31 mei 1966 veroordeeld werd om op 29 april 1966 te Dendermonde, onopzettelijk slagen en verwondingen te hebben toegebracht aan genaamden Ruiz Johny, Cardon Frans en De Smedt G., en in staat van intoxicatie een autovoertuig te hebben bestuurd ;

Dat aanlegster, verzekeraarster van de wagen waarmede onderwerpelijk ongeval werd veroorzaakt, verplicht was aan Ruiz André eigenaar van de auto gevoerd door voornoemde Ruiz Johny, een totale schadevergoeding te betalen groot 70.725 fr. ;

Dat hare vordering ertoe strekt verweerder te horen veroordelen tot terugbetaling van voormeld bedrag, op grond van de zware fout door verweerder begaan om onder alcohol-intoxicatie van meer dan 1,50 gr. per duizend, zich vrijwillig in een staat te hebben gesteld die hem belet normaal een auto te besturen met de daarbij komende risico's tot veroorzaken van ongevallen ;

Overwegende dat verweerder ontkent ter zake een zware fout te hebben begaan in de zin van art. 16 der wet op de verzekeringen en zegt dat uit het strafdossier blijkt dat hij goed wist wat hij deed ;

Overwegende dat de zware fout waarvan sprake niet alleen bestaat in het stellen van een onopzettelijke daad dewelke vanzelfsprekend het evenwicht van de tussen partijen gesloten overeenkomst vernietigt maar dat dient nagegaan of de verzekerde, dader der feiten, al dan niet bewust is geweest of minstens moest zijn dat hij in zulke staat van intoxicatie verkeerde dat het gewaarborgde risico verhoogd werd ;

Dat zelfs een veroordeling uit hoofde van dronkenschap aan het stuur op zich zelf geen zware fout insluit, voorzien door art. 16 de wet van 11 juni 1874, maar dat de fout in concreto dient onderzocht, rekening houdende met

de omstandigheden van het ongeval, om te zien of die zware fout bestaat ;

Overwegende dat uit de gegevens van de in foto-kopij met plan voorgebrachte strafbundel onder notitienummer V. 1154/66 van het Parket alhier blijkt dat volgens verbalisant verweerder kennelijk dronken was, dat hij traag was in zijn bewegingen en gang en dat zijn houding en uitleg ter plaats wezen op een verregaande onverschilligheid. Dat verweerder kwam uit de Dijkstraat, waarin het verkeersteken 1a duidelijk zichtbaar was opgesteld, en dit aan een snelheid van ongeveer 60 km per uur ; dat de door hem aangereden wagen met een matige snelheid opdaagde van op de Vlasmarkt, waar het verkeersteken nr. 2 op een hoofdweg wees ;

Dat verweerder een auto stuurde die hij een paar minuten voordien van een vriend en zonder diens uitdrukkelijke toestemming in gebruik had genomen om er eens mee rond te toeren, wanneer hij wist dat hij de voorafgaande uren zeven glazen pils had gedronken en zelf aan verbalisanten verklaarde dat hij de laatste tijd niet meer per auto had gereden en met een dergelijke wagen nog niet had gereden en dat hij wel de omgekeerde driehoek gezien had, maar dat zijn voet van de rempedaal was geschoven en op het gaspedaal terechtgekomen ;

Dat uit al wat voorafgaat overduidelijk blijkt dat verweerder zich ervan bewust moest zijn dat hij niet meer in staat was veilig een autovoertuig, laat staan een hem niet bekende wagen, te sturen, en dat hij in een toestand van alcohol-intoxicatie verkeerde, waardoor het risico, waarvan hij verzekerd was, aanzienlijk verzwaaard werd ; (zie mutatis mutandis, arrest Brussel, 8e Kamer dd. 16.6.67 in R.W. 1967-68, kol. 1080 en 1081) ;

Overwegende dat de kritieke toestand waarin verweerder zich bevond mede blijkt uit de lichtzinnigheid waarmede hij handelde, door zonder toelating van zijn vriend zo maar eens een toertje te maken met diens auto, terwijl hij nog nooit met een dergelijke wagen gereden had en de laatste tijd zelfs in het geheel geen auto meer bestuurd had ;

Overwegende dat aan voorgaand besluit geen afbreuk wordt gedaan door het feit dat verbalisant vaststelde dat verweerder een proef om op een rechte lijn te lopen goed uitvoerde en dat zijn spraak tamelijk normaal was ; dat zekere 's Jongers Paul, die in de door verweerder gevoerde wagen zat, zegde dat laatstgenoemde wel onder invloed van de drank, maar niet uitgesproken dronken was en dat hij nog enigszins normaal handelde en sprak zoals anders ; dat Callaert Th., eigenaar van de door verweerder gevoerde auto zegde dat voornoemde niet bepaald dronken, doch wel enigszins onder invloed van de drank was ; dat de geneesheer die het bloedstaal van verweerder afnam, attesteerde dat zijn gang vast was en zijn spraak normaal ;

Overwegende dat verweerder niet bewijst dat onderwerpelijk ongeval niet aan het gebruik van alcoholische dranken te wijten is, doch aan een vreemde oorzaak ;

Dat het alcoholgehalte in verweerders bloed op het ogenblik der feiten 1,63 gr. per duizend ml. bloed bedroeg, wat volgens het deskundig verslag in 82 % der gevallen wijst op een staat van dronkenschap, en wat in casu minstens een ernstige beneveling der oplettenheid en van de reactievermogens voor gevolg zal hebben gehad ;

Dat zulks mede door de afglijden van de rempedaal en het niet meer kunnen hernemen der rembeweging bezeugen wordt ;

Dat de vordering van aanlegster derhalve gegrond voorkomt en trouwens in haar bedrag door verweerder niet wordt betwist.

.....

CORRECTIONELE RECHTBANK TE TONGEREN

30 januari 1968.

Voorzitter: M. Velaers.

Rechts: MM. Loos en Spaas.

Openbaar ministerie: M. De Busscher.

Advocaten: Mrs. Franssen loco Réard en Driessen loco Stas.

Schade en schadeloosstelling. — Door de vader van het slachtoffer uitgevoerde heelkundige bewerking. — Eis tot betaling van ereloon als schadevergoeding. — Geen vorderingsrecht.

Ten gevolge van een ongeval moest een meisje een heelkundige bewerking ondergaan, die werd uitgevoerd door haar vader, geneesheer, en waarvoor deze laatste van de dader een met zijn ereloon overeenstemmende schadevergoeding vordert.

Het stond de vader vrij de heelkundige bewerking door een derde te laten doen, maar nu hij ze zelf verricht heeft, heeft hij niet meer dan zijn plicht ten opzichte van zijn kind gedaan (art. 203 B.W.). De vervulling van zijn natuurlijke en wettelijke plicht van vader ten opzichte van zijn kind doet in zijn hoofde noch tegenover het kind, noch tegenover de derde die tot het vervullen van die plicht aanleiding gaf, een vorderingsrecht ontstaan.

X. t./ Y.

Overwegende dat voornoemde deskundigen de hun toevertrouwde opdracht niet aanvaardden;

Overwegende dat de Rechtbank thans van oordeel is dat de nog hangende betwisting in staat is om, zonder deskundig advies te worden beslecht;

Overwegende dat de Burgerlijke partij een schadevergoeding ten bedrage van 9.828 fr. vraagt ten titel van ereloon voor de heelkundige behandeling van zijn dochter door hemzelf uitgevoerd;

Overwegende dat de Burgerlijke partij ter zitting van 9-1-68 haar eis herleidt tot 8.902 fr.;

Overwegende dat, vooraleer tot toekenning van enige schadevergoeding kan besloten worden, dient onderzocht of de Burgerlijke partij, met betrekking tot de door haar gevraagde vergoeding, een vorderingsrecht bezit;

Overwegende dat het verlenen van hulp en bijstand aan hun kinderen een natuurlijke plicht is der ouders;

Dat de ouders hiertoe eveneens wettelijk verplicht zijn op grond van art. 203 Burgerlijk wetboek;

Overwegende immers dat art. 203 B.W., buiten de plicht van intellectuele en morele opvoeding, eveneens aan de ouders de verplichting oplegt te zorgen voor het lichamelijk welzijn van hun kinderen;

Overwegende dat deze verplichting eveneens inhoudt dat, indien de vader, zoals in casu het geval is, over een bijzondere bekwaamheid beschikt, hij gehouden is deze bekwaamheid aan te wenden voor het welzijn van zijn kind;

Overwegende dat het de Burgerlijke partij vrij stond de heelkundige bewerking aan een derde toe te vertrouwen, doch dat zij, eens besloten ze zelf uit te voeren, niet meer deed dan haar plicht ten opzichte van haar kind;

Overwegende dat de vervulling van zijn natuurlijke en wettelijke plicht van vader ten opzichte van zijn kind, in hoofde der Burgerlijke partij geen vorderingsrecht doet ontstaan noch tegenover zijn kind, noch tegenover de derde die tot het vervullen dezer plicht aanleiding gaf;

Overwegende dat de Burgerlijke partij alleen zou kunnen vorderen de materiële uitgaven welke door de in casu uitgevoerde heelkundige bewerking zouden veroorzaakt

zijn, zoals huur van operatiezaal en medische apparatuur aankoop van medische gebruiksvoorwerpen, geneesmiddelen en dergelijke, bijstand van verpleegster en anesthesist en dies meer;

Dat in onderhavig geval het bewijs van dergelijke uitgaven niet geleverd wordt;

Overwegende dat de eis der Burgerlijke partij betreffende de «erelonen heelmeeester» derhalve ongegrond voorkomt;

Overwegende dat de Burgerlijke partij recht heeft op de vergoedende intresten en de gerechtelijke intresten op het bedrag van 7.244 fr. toegekend bij vonnis van 29-6-66 en op de kosten der stelling in beide aanleggen;

Gezien de hiernavolgende artikelen door de Heer Voorzitter ter zitting aangeduid;

Wetboek van rechtspleging in strafzaken: art. 194, 172 tot 176, 202 tot 207, en 209 tot 211;

Burgerlijk wetboek: art. 1382-1383;

Wet van 15 juni 1935: art. 11, 12, 14, 23, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 41.

Om deze redenen,

De Rechtbank, zetelende in graad van beroep, en uitspraak doende op tegenspraak;

Het vonnis dezer Rechtbank dd. 16-5-67 verder uitwendig;

Verklaart de eis der Burgerlijke partij met als voorwerp «ereloon heelmeeester» ten bedrage van 9.829 fr. en ter zitting herleid tot 8.902 fr. ongegrond;

Wijst de Burgerlijke partij af van dit gedeelte van haar eis;

Voordeelt beklagde om te betalen aan de Burgerlijke partij de vergoedende interesten sedert 22-5-65, datum van het ongeval, en de gerechtelijke interesten op het bedrag van 7.244 fr. toegekend bij vonnis dezer rechtbank dd. 29-6-66, samen met de kosten der stelling in beide aanleggen;

WERKRECHTERSRAAD TE ANTWERPEN

Kamer voor Werklieden. — 6 februari 1968.

Voorzitter: M. Van de Wouwer.

Rechtskundig bijzitter: Mevrouw Wostyn.

Advocaat: Mr. Diercxsens.

Arbeidsovereenkomst (handarbeiders). — Gewaarborgd weekloon. — Art. 29, § 2, eerste lid, van de wet op het arbeidscontract. — Twaalf werkdagen. — Begrip.

Naar luid van art. 29 § 2, eerste lid, van de wet op het arbeidscontract is het onder § 1 bedoelde loon niet op nieuw verschuldigd wanneer zich een nieuwe arbeidsongeschiktheid voordoet binnen de eerste twaalf werkdagen die volgen op het einde van de periode van arbeidsongeschiktheid welke aanleiding heeft gegeven tot de onder § 1 bedoelde betaling van het loon voor een periode van zeven dagen.

Voor de toepassing van die bepaling moet als werkdag gedefinieerd worden een dag die niet een zondag of een feestdag is. Als de wetgever van die in heel de sociale wetgeving geldende definitie wil afwijken, doet hij het uitdrukkelijk.

Collier t./ P.V.B.A. Depauw en Van de Velde.

Overwegende dat aanlegger als arbeider in dienst is geweest van verweerster en arbeidsongeschikt is geweest ingevolge ziekte van 10 januari 1966 tot 30 maart 1966 en van 14 april 1966 tot 10 mei 1966;

Dat vaststaat dat verweerster het gewaarborgd weekloon heeft betaald voor de eerste ziekteperiode van aanlegger; dat verweerster weigert het gewaarborgd weekloon voor de tweede ziekteperiode te betalen om reden dat er geen twaalf werkdagen liggen tussen de twee arbeidsongeschiktheiden van aanlegger;

Dat volgens verweerster tussen maandag 31 maart 1966 en donderdag 14 april 1966 er slechts elf werkdagen liggen daar de maandag 11 april 1966 (tweede Paasdag) niet als werkdag kan beschouwd worden;

dat aanlegger voorhoudt dat de bedoeling van de wetgever wordt verklaard door een antwoord van de Heer Minister van Tewerkstelling en Arbeid die de termijn van twaalf werkdagen interpreteert als 2 kalenderweken, zondagen uitgezonderd;

Dat aanlegger verder nog laat gelden dat de wet op de ziekte- en invaliditeitsverzekering feestdagen als werkdagen aanziet;

Overwegende dat verweerster echter terecht laat gelden dat een vergelijking met andere wetten inzake niet opgaat temeer dat het R.V.Z.I. het enig organisme is om af te

wijken van de geldende definitie van het begrip werkdag in de ganse sociale wetgeving, zijnde een dag welke niet een zondag of een feestdag is;

Dat indien de wetgever dit begrip in een bepaald geval wil wijzigen hij het uitdrukkelijk voorziet zoals in art. 29, 1°, alinea 4 van de wet van 10 maart 1900, of art. 19 par. 2 van dezelfde wet inzake opzegging;

Dat de tekst van art. 29, 2°, al. 1 van dezelfde wet dan ook zeer duidelijk is waar bepaald wordt dat het gewaarborgd weekloon niet opnieuw verschuldigd is wanneer zich een nieuwe arbeidsongeschiktheid voordoet binnen de eerste twaalf werkdagen die volgen op het einde van de periode van arbeidsongeschiktheid welke aanleiding heeft gegeven tot de onder paragraaf L bedoelde betaling van het loon voor een periode van zeven dagen;

Dat het derhalve overbodig is terug te grijpen naar parlementaire en administratieve documenten om het begrip « werkdag » in het art. 29, par. 2, alinea 1 van de wet van 10 maart 1900 te interpreteren;

Dat de vordering derhalve ongegrond voorkomt;

EUROPEES RECHT

Juridische Informatie nr. 15 van de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Gemeenschappen.

In twee recente arresten heeft het Hof van Justitie een uitlegging gegeven verband houdend met art. 85 van het E.E.G.-Verdrag. In beide gevallen werd om deze uitlegging verzocht op grond van art. 177 van genoemd Verdrag (prejudicieel beroep).

Deze arresten worden hierna samengevat en van een korte commentaar voorzien.

Zaak 5/69: *Franz Völk te Kempten tegen SPRL Ets. J. Vervaecke te Brussel.*

A. Inhoud van het geding.

Tussen de ondernemingen Völk en Vervaecke werd op 15 september 1963 een alleenverkoopsovereenkomst afgesloten voor de wasmachines van het merk « Konstant ». In de loop van 1964 werd de overeenkomst meermaals gewijzigd en op 19 november werd mondeling opnieuw een gewijzigde overeenkomst afgesloten.

Oordelend dat de PVBA Vervaecke haar verplichtingen niet naleefde daagde F. Völk haar voor het « Landgericht » te Kempten die haar veroordeelde. De PVBA Vervaecke tekende beroep aan voor het « Oberlandesgericht » te München. Als verdediging werd aangevoerd dat de betwiste overeenkomsten een absolute gebiedsbescherming inhielden en als strijdig met art. 85 van het E.E.G.-Verdrag van rechtswege nietig waren. Het Oberlandesgericht vroeg tenslotte aan het Hof van Justitie op grond van art. 177 (prejudicieel beroep) of, om uit te maken dat de betwiste overeenkomsten door art. 85 lid 1 zijn verboden, moet worden gelet op het aandeel van de markt welke verzoeker in feite voor zich heeft gewonnen of uiteindelijk zocht te winnen in de Lid-staten van de E.E.G., met name in België en Luxemburg, verkoopsektor waarin verweerster van een absolute bescherming geniet.

B. Arrest van 9 juli 1969.

Vooraf zegt het Hof dat het niet bevoegd is, in het kader van art. 177, het Verdrag toe te passen op een concreet geval. Het Hof mag echter uit de bewoordingen van de verwijzingsbeslissing die vragen afleiden die de interpre-

tatie van het Verdrag betreffen. De vraag heeft betrekking op overeenkomsten waarin een producent die aan een verdeler het alleenverkooprecht van zijn produkten voor bepaalde landen van de E.E.G. toekent deze verdeler ook beschermt tegen leveringen die in deze landen zouden kunnen gedaan worden door derden, en van de verdeler de verbintenis bekamt geen concurrerende produkten te verkopen. De vraag kan dan als volgt worden gesteld: Moet men om uit te maken of zulke overeenkomsten onder het verbod van art. 85, lid 1 vallen, rekening houden met het gedeelte van de markt welke de koncedent inneemt of zich inspannt om in te nemen in het toegestane gebied?

Hierop antwoordend ontwikkelt het Hof de volgende argumentatie:

Om de handel tussen de Lid-staten ongunstig te kunnen beïnvloeden moet de overeenkomst, op basis van een geheel van objectieve rechts- of feitelementen, met een voldoende graad van waarschijnlijkheid laten voorzien dat zij een rechtstreekse of onrechtstreekse, daadwerkelijke of potentiële invloed kan uitoefenen op het handelsverkeer tussen Lid-staten in een zin die zou kunnen schaden aan de verwezenlijking van de doelstellingen van een gemeenschappelijke markt tussen genaamde staten. Daarenboven kan het verbod van art. 85 lid 1 slechts worden toegepast op voorwaarde dat de betrokken overeenkomst bovendien als doel heeft of als gevolg het spel van de mededinging in de gemeenschappelijke markt te verhinderen, te beperken of te vervalsen.

Deze voorwaarden moeten gezien worden in het werkelijk kader waarin de overeenkomst is geplaatst. Bijgevolg ontkomt een overeenkomst aan het verbod van art. 85 als zij de markt slechts op een onbeduidende wijze treft wegens de zwakke positie welke belanghebbenden op de markt van de betrokken produkten innemen.

Het antwoord luidt tenslotte:

Een overeenkomst houdende toekenning van alleenverkooprecht kan, zelfs indien daaraan absolute gebiedsbescherming verbonden is, wegens de zwakke positie van belanghebbenden op de markt van de betrokken produkten in het gebied waarvoor bedoelde bescherming geldt, aan het verbod van art. 85 lid 1 ontkomen.

C. Beschouwingen.

1. Het Hof heeft met deze uitspraak andermaal willen aantonen dat de verbodsbepalingen van art. 85, lid 1 niet zozeer het rechtskarakter der overeenkomsten raken als wel verband houden met de economische omstandigheden. In arrest 56/65: *Société Technique Minière* tegen *Maschinenbau Ulm* had het Hof reeds gezegd: « Het komt in art. 85 aan op de beoordeling van de gevolgen der overeenkomst in het licht der economische feiten; enig vooroordeel met betrekking tot een door haar rechtskarakter bepaalde groep overeenkomsten mag daarin niet worden gelezen ».

Het is in deze optiek dat het Hof steeds heeft aanvaard dat op een overeenkomst waarbij een exclusief recht wordt toegekend het verbod van art. 85 niet noodzakelijkerwijs van toepassing is.

2. Onderhavig arrest heeft het ook duidelijk gemaakt dat, om strijdig te kunnen zijn met art. 85, van de overeenkomst een voldoende schadelijke werking moet uitgaan en dit in tweeërlei opzicht nl. in het opzicht van de handel tussen de Lid-staten en in dit van de mededinging.

a) Wat het eerste opzicht betreft stellen we vast dat de in het arrest voorkomende omschrijving van het begrip « Overeenkomsten welke de handel tussen de Lid-staten ongunstig kunnen beïnvloeden » overeenkomt met de begripsomschrijvingen die voorheen reeds werden gegeven in voornoemd arrest 56/65, in arrest 56-58/64 *Ets Consten en Grundig-Verkaufs* tegen *E.E.G.-Kommissie*, en in arrest 23/67 *N.V. Brasserie de Haecht* tegen *Wilkin en Janssen*.

b) Wat de mededinging betreft wordt in onderhavig arrest alleen een duidelijke formulering van de desbetreffende voorwaarde gegeven, hetgeen voor de beantwoording van de vraag volstond.

In het reeds hoger geciteerde arrest 50/56 heeft het Hof evenwel klaarder de criteria weergegeven die op dit punt bij de beoordeling moeten worden in acht genomen. We lezen er het volgende: Het verbod van art. 85, lid 1 is op de overeenkomst slechts van toepassing wanneer zij er toe strekt of ten gevolge heeft dat « de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst ». Blijkens het gebruik van het voegwoord « of » draagt deze voorwaarde niet een kumulatief doch een alternatief karakter zodat men in de eerste plaats de strekking der overeenkomst heeft na te gaan in verband met de economische omstandigheden waarin zij moet worden toegepast. De in art. 85, lid 1 bedoelde verstoringen van de mededinging moeten voortvloeien uit alle of sommige van de klausules der overeenkomst zelf.

Wanneer een onderzoek van bedoelde klausules echter niet aan het licht mocht brengen dat in voldoende mate van benadeling der concurrentie sprake is, ware na te gaan tot welke gevolgen de overeenkomst leidt waarbij het voor de toepasselijkheid van het verbod noodzakelijk is, dat uit de gezamenlijke bestanddelen der overeenkomst valt af te leiden dat de mededinging in feite in merkbare mate is verhinderd dan wel beperkt of vervalst. De mededinging moet in dit verband worden bezien in samenhang met de omstandigheden waarin zij zich zonder de litigieuze overeenkomst zou afspelen.

In het eveneens voornoemde arrest 56-58/64 wordt insgelijks het alternatief karakter dat begrepen ligt in de formulering van de ten opzichte van de mededinging geldende voorwaarde ondubbelzinnig uitgedrukt: Wanneer met het oog op de toepassing van art. 85, lid 1 eenmaal gebleken is dat een overeenkomst ten doel heeft de mededinging te verhinderen, te beperken of te vervalsen behoeft geen acht meer te worden geslagen op de konkrete gevolgen der overeenkomst.

We mogen tenslotte besluiten dat de motivering van het

arrest en het geformuleerde antwoord volledig in de lijn liggen van het door het Hof reeds vroeger ingenomen standpunt.

Zaak 10/60: *S.A. Portelange*, tegen *S.A. Smith Corona Marchant International* en anderen.

A. Inhoud van het geding.

Op 1 juli 1961 werd tussen de *N.V. Smith Corona Marchant International* en de *N.V. Portelange* een akkoord afgesloten waarbij laatstgenoemde het recht van alleenverkoop bekwam voor België en Luxemburg voor een reeks produkten, waaronder bepaalde schrijf- en rekenmachines. Nadien hebben de partijen stlzwijgend aan deze lijst de elektro-kopieermachines *Electrostatic* toegevoegd. Op 6 oktober 1966 heeft de koncessie-verlenende vennootschap met inachtneming van een termijn van 90 dagen de overeenkomst opgezegd wat de elektro-kopieermachines betreft. *N.V. Portelange*, zich steunend op de Belgische wet van 27 juli 1961 betreffende de eenzijdige opzegging van alleen-verkoopkontrakten van onbeperkte duur, heeft tegen de betrokken vennootschap en vier anderen voor de Rechtbank van koophandel te Brussel een eis tot schadevergoeding ingediend.

De verdedigers hebben de nietigheid van de overeenkomst krachtens art. 85, lid 1 van het E.E.G.-Verdrag ingeroepen. De eisende vennootschap voerde aan dat de overeenkomst overeenkomstig de bepalingen van de Verordening 17/62 aan de E.E.G.-Kommissie aangemeld werd en de Kommissie nog geen beslissing krachtens art. 85, lid 3 had genomen, zodat de overeenkomst van een voorlopige geldigheid kon genieten.

De Rechtbank van koophandel nam aan dat het begrip « voorlopige geldigheid » niet in discussie was en verwees dieaangaande naar het arrest van 6 april 1962 van het Hof van Justitie in de zaak 13/61, e n naar het arrest van 8 juni 1967 van het Hof van Cassatie. De vraag rees echter welke werking aan deze voorlopige geldigheid moest worden toegeschreven. De twee stellingen die terzake in de rechtsleer en de rechtspraak opgang maken werden aangehaald. Tenslotte besloot de rechtbank op grond van art. 177 (prejudicieel beroep) aan het Hof van Justitie de volgende vraag te stellen:

« Hoe moeten art. 85 van het E.E.G.-Verdrag en de toepassingsverordeningen worden uitgelegd voor wat betreft de werking van de voorlopige geldigheid toegekend aan overeenkomsten welke tijdig aan de Kommissie werden aangemeld doch waarvoor de Kommissie de in art. 9 van de Verordening nr. 17 voorziene procedure nog niet heeft aangevat? »

B. Arrest van 9 juli 1969.

1. Over de bevoegdheid van het Hof.

De E.E.G.-Kommissie had de niet ontvankelijkheid van het beroep ingeroepen omdat de aanvullende overeenkomst die op de verdeling en de verkoop van de elektro-kopieermachines slaat als een autonome overeenkomst moet worden beschouwd niet aan de Kommissie werd aangemeld zodat de gestelde vraag terzake niet dienend is.

Het Hof stelt vast dat art. 177 is gegrond op een duidelijke scheiding der functies tussen de nationale rechtsinstanties en het Hof en dat deze procedure het Hof niet toelaat de feiten van een bepaalde zaak te berechten noch een oordeel te vellen over de redenen van de interpretatieverzoeken. De vraag of het interpretatieverzoek in werkelijkheid van toepassing is op het betrokken geval ontsnapt derhalve aan de bevoegdheid van het Hof. De exceptie wordt niet weerhouden.

2. Over de grond van de zaak.

De tekst van art. 85 is samengesteld uit een verbodsregel (lid 1), de gevolgen ervan (lid 2) en een mildering van de regel doordat afwijkingen kunnen worden toegestaan (lid 3).

De nietigheid die in lid 2 is voorzien, veronderstelt dat een overeenkomst onder toepassing valt van de verbodsregel van lid 1 zonder dat zij kan genieten van de afwijking van lid 3.

Om de bepalingen van lid 3 te kunnen inroepen voorziet verordening nr. 17 dat de betrokken overeenkomsten en besluiten moeten aangemeld zijn bij de Kommissie. Het eenvoudig feit van een aanmelding sluit niet in dat de overeenkomst onder de verbodsregel zou vallen.

Of nu een overeenkomst werkelijk verboden is hangt af van de beoordeling van economische en juridische factoren. Deze kunnen niet worden verondersteld als zijnde vervuld zonder een uitdrukkelijke vaststelling dat dit individueel beschouwde geval niet alleen de in lid 1 verneemde factoren verenigt maar ook de in lid 3 voorziene afwijking niet rechtvaardigt. Zolang zulke vaststelling niet werd gedaan moet elke behoorlijk aangemelde overeenkomst als geldig worden beschouwd.

De belanghebbenden hebben nu geen enkel doeltreffend juridisch middel om de in art. 85 lid 3 voorziene beslissing — waarvan de gevolgen des te erger zijn naarmate de duur om tot een beslissing te komen aanzienlijk is — te bespoedigen. Daarom zou het met het algemeen beginsel van de rechtszekerheid strijdig zijn uit het niet vast uitgemakt karakter van de geldigheid der aangemelde overeenkomsten het besluit te trekken dat zolang de Kommissie geen beslissing heeft genomen hun werking niet volledig zou zijn. Zo het feit dat deze overeenkomsten hun volle werking bekomen eventueel tot praktische nadelen aanleiding kan geven, de moeilijkheden die kunnen voortvloeien uit het onzeker karakter der rechtsbetrekkingen die op de aangemelde overeenkomsten gegrond zijn zouden nog meer nadeel berokkenen.

Als de Kommissie meent dat de uitvoering van een aangemelde overeenkomst een inbreuk uitmaakt op de mededingingsregels komt het haar toe binnen een redelijke tijdspanne een beslissing te nemen krachtens hetzij art. 85 lid 3, hetzij art. 15, lid 6 van de verordening nr. 17. Zodra van dit laatst artikel toepassing is gemaakt zijn de belanghebbenden verwittigd dat de Kommissie van oordeel is enerzijds dat de toepassingsvoorwaarden van art. 85 lid 1 vervuld zijn en anderzijds dat een toepassing van art. 85 lid 3 niet gerechtvaardigd is. Van dat ogenblik af is het dan op hun eigen risico dat de belanghebbenden de uitvoering van de overeenkomst verder zetten.

Het antwoord van het Hof luidt tenslotte:

De in art. 85, lid 1 van het Verdrag bedoelde overeenkomsten die met inachtneming van de verordening nr. 17/62 behoorlijk zijn aangemeld, hebben volledige werking zolang de Kommissie niet krachtens art. 85 lid 3 en de bepalingen van voornoemde verordening heeft beschikt.

C. Beschouwing.

De uitspraak van het Hof stelt blijkbaar een punt achter een discussie die sinds lang gaande is. In Juridische Informatie nr. 11 hebben we gehandeld over deze aangelegenheid aan de hand van het arrest van 8 juni 1967 van het Hof van Cassatie in de zogeheten zaak der kalkbranders.

Het Hof van Cassatie had het Hof van Beroep in het gelijk gesteld. Dit laatste had geoordeeld dat zolang de nationale rechter niet over voldoende gegevens beschikt om met zekerheid te kunnen zeggen dat de betwiste overeenkomst niet in de termen van art. 85, lid 1 valt deze

rechter het geding mag schorsen tot dat de Kommissie uitspraak heeft gedaan.

Toen was de vraag gerezen of deze uitspraak in overeenstemming was met het Bosch-arrest (zaak 13/61) dat een voorlopige geldigheid aan zulkdanige overeenkomst toeschreef?

Het Hof van Cassatie nam het beginsel aan van de voorlopige geldigheid zolang de bevoegde autoriteiten de nietigheid der overeenkomsten niet hadden vastgesteld en in voorkomend geval uitspraak hadden gedaan inzake de toepassing van art. 85, lid 3. Doch volgens het Hof van Cassatie lag in de voorlopige geldigheid van arrest 13/61 niet besloten dat de nationale rechter verplicht was aan deze overeenkomst dezelfde werking toe te kennen als aan geldig erkende overeenkomsten.

Het hoeft hier eveneens gezegd dat de rechtspraak in de Lid-staten verdeeld was. In verscheidene landen oordeelde men dat in uitvoering van voorlopig geldende overeenkomsten slechts voorlopige maatregelen konden worden toegestaan en dat geen definitieve veroordeling kon worden uitgesproken. Ook nog in onderhavige zaak verklaarde de Kommissie er zich tegenstander van dat men, in afwachting dat de Kommissie een beslissing neemt een overeenkomst zou inroepen die als zodanig slechts voorlopig geldig is om de uitvoering van prestaties te eisen van de partij die de nietigheid der overeenkomst inroept.

Het Hof heeft dit standpunt niet gevolgd en meteen duidelijk laten uitschijnen dat de beslissingen van de Kommissie veelal te lang op zich laten wachten...

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie bij het Hof van Beroep te Gent.

Plechtige Openingszitting.

Wederom heeft de Vlaamse Conferentie met luister het gerechtelijk jaar ingezet. De plechtige openingszitting van zaterdag 25 oktober 1969, met de hierbij aansluitende feestelijkheden, heeft nogmaals doen blijken van het intense leven van dit haast honderdjarig gezelschap, dat gegroeid is uit de strijdvaardige «Vlaamsche Advocatenclub», die in 1864 werd opgericht.

Tegen drie uur was de zaal van het Hof der Gezworenen volledig bezet en kon de voorzitter van de Vlaamse Conferentie, Mr. Medard de Sutter de talrijke aanwezigen verwelkomen. De vele buitenlandse afgevaardigden werden elk in hun taal begroet, en ook voor de deken van de nationale orde Mr. Gilson de Rouvreur, de vertegenwoordiger van de Minister van Justitie, de heer Marc Châtel, ere-advokaat, Minister van State A. De Schrijver, de Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep, D. Verougstraete, Procureur-Generaal Matthys en de andere korpsoversten, die allen er aan gehouden hadden persoonlijk aanwezig te zijn, had Voorzitter Mr. M. de Sutter een vriendelijk welkomwoord.

Het is wellicht de eerste maal in de geschiedenis van onze balies dat de openingsrede van het gerechtelijk jaar door een advocaat-priester werd uitgesproken. Lid van de Gentse balie sinds 1959 werd onze confrater Mr. Hubert de Meester priester gewijd te Gent op 6 juli 1968. Als onderwerp van zijn rede had hij gekozen: «Utopia, de triomf van de realist Thomas More».

Waar in deze tijd zovelen zich geroepen voelen tot hervorming, noopt de figuur van Thomas More elkeen tot bezinning. De redenaar wist zeer gepast de persoon van Thomas More te plaatsen in zijn tijds kader en te toetsen aan onze tijd, om aan te tonen dat de droom van Thomas

More in werkelijkheid van alle tijden is. Vlot voorgedragen in sierlijke volzinnen, logisch opgebouwd en zeer goed gedocumenteerd, maakte deze rede een grote indruk.

In zijn antwoord was de stafhouder Mr. Paul Verschoore, traditiegetrouw de tegenspeler, en beklemtoonde hij dat de droomstaat van Thomas More weinig aantrekkelijk is voor de mens van nu.

Na deze beide interessante voordrachten, waarvan de tekst in het R.W. wordt afgedrukt, sloot de vergadering zich aan bij de hulde welke de Vlaamse Conferentie jaarlijks brengt aan de voor het vaderland gestorven advocaten en magistraten.

Op de receptie aangeboden in de Bisschop Triestzaal van het Bijlokemuseum door Voorzitter en Mevrouw Medard de Sutter, had elkeen de gelegenheid om bij een hartige verfrissing nog van gedachten te wisselen over Thomas More, of om eenvoudig elkaar te begroeten in de vreugde van dit jaarlijks samenzijn.

's Avonds had in de gotische refter van het Bijloke museum, bij kaarslicht, het banket plaats waaraan een honderdveertig disgenoten aanzaten.

Elkeen wachtte echter vol spanning op wat nog komen moest: de revue. De tafels werden opzij gezet en de stoelen dichterbij geschoven, zodat de revue in het teken van Apollo-13, vanop Cape Justitia kon vertrekken voor een tocht door de juridische ruimte, met als boordcommandant Mr. Lode Verhaegen onder wiens bezielende leiding spoedig de hogere sferen werden bereikt.

Van uit deze regionen werd met glim- of grimlach neergezien op voorvallen uit het voorbije jaar. Een reeks van liederen en sketchen volgden elkaar in vlug tempo op, te veel om hier op te sommen.

Voor al het zeer ondeugend, maar haast poëtische «Colette» genoot grote bijval. Met deze revue hebben de jongeren met klank hun intrede gedaan, en is het niet mogelijk hier alle spelers met name de verdiende lof toe te zwaaien, toch mogen Mieke van Hecke, de top-zangeres, en Johan de Budt, de man aan het klavier, niet onvernoemd worden gelaten.

's Zondags werd de plechtige opening afgesloten met het banket van de Voorzitter voor de buitenlandse gasten in het Sint-Jorishof, en de receptie van de Stafhouder op het slot te Laarne.

Geert Baert.

BOEKBESPREKING

Brandbeveiliging. — Civiele bescherming. — Keurbibliotheek uitgegeven onder de wetenschappelijke leiding van A.W. Vranckx, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent, ere-Staatsraad, en Robert Senelle, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent. — Die Keure, 1919 (losbladig).

De civiele bescherming en de maatregelen betreffende de brandbeveiliging vormen twee belangrijke sectoren van het actueel administratief recht.

Onlangs nog publiceerde het Administratief Lexicon een belangrijk tractaat van de hand van de heer Jos Troosters over «De organisatie in België voor de beveiliging tegen brand». Thans heeft de uitgeverij Die Keure te Brugge het initiatief genomen alle wetten en koninklijke besluiten die betrekking hebben op de civiele bescherming en op de brandbeveiliging samen te bundelen in één lijvige losbladige band.

Er is gestreefd naar volstrekte volledigheid en niet enkel wetten en koninklijke besluiten, doch ook ministeriële omzendbrieven zijn in het werk opgenomen. Men vindt

hier dus chronologisch verzameld al de teksten die men tot nog toe slechts met grote moeite kon opsporen.

Het is een kostbare dienst die aldus bewezen wordt aan vele administraties voor wie de inhoud van dit verzamelwerk volstrekt onmisbaar is.

Het boek is verschenen in de voortreffelijke Keurbibliotheek die uitgegeven wordt onder de wetenschappelijke leiding van de professoren A.W. Vranckx en Robert Senelle.

A. Vander Stichele, Universitair Onderwijs, Normaal Onderwijs, Kunstonderwijs. — Die Keure, Brugge.

In het Administratief Lexicon had de heer A. Vander Stichele, docent aan de Rijksuniversiteit te Gent, enkele tractaten doen verschijnen betreffende de verschillende sectoren van het onderwijs in ons land. Deze tractaten, opgesteld volgens de zozeer gewaardeerde normen van het Administratief Lexicon, bieden de belangstellenden een sober doch uitstekend beeld van heel de juridische organisatie van de verschillende afdelingen van het onderwijs van het hoogste tot het laagste.

Wij hebben in dit tijdschrift bij het verschijnen van deze verschillende verhandelingen al het goede vermeld dat zij zozeer verdienen. Het werd echter reeds dikwijls betreurd dat deze tractaten enkel in het bezit zijn van hen die beschikken over de volledige verzameling van het Administratief Lexicon.

Thans heeft de uitgeverij Die Keure de gelukkige gedachte gehad, zoals zij dit met meerdere andere tractaten gedaan heeft, deze verschillende werken van de heer Vander Stichele in afzonderlijke boekdelen uit te geven waarbij de vroegere tekst over 2 kolommen vervangen werd door een druk over geheel de breedte van de bladzijde.

Deze juridische verhandelingen, die in brede kring zo onmisbaar zijn, zijn dus thans afzonderlijk verkrijgbaar voor alle belangstellenden.

Het lijdt geen twijfel dat zij een groot succes tegemoet gaan omdat er op duidelijke wijze een volledig overzicht wordt gegeven van de stand der organisatie van het onderwijs in ons land.

Perikelen Gerechtelijk Wetboek

* De nieuwe procedure is bijna één jaar in werking. Te Brussel, Gent en Luik worden colloquia gepland over het thema «Ger. w. jaar 1». Suggesties van rechtspractici zijn uitermate welkom.

* Na 10 maanden schijnen sommige voorzitters van rechtbanken van eerste aanleg en van rechtbanken van koop-handel nog steeds niet begrepen te hebben dat art. 792 (toezending van niet ondertekend afschrift van de rechtspraak) ook van toepassing is op bevelschriften in kort-geding.

* In sommige rechtscolleges houdt men trouwens van zeer beperkende interpretaties van art. 792, dat niet van toepassing zou zijn op verstekvonnissen en op vonnissen die ter zitting werden geveld.

* Midden de vele uitvoeringsbesluiten van het Gerechtelijk Wetboek, is er één K.B. dat elke advocaat goed kent. Het draagt de datum van 12 september 1969 en handelt toevallig over de rechtsplegingsvergoeding.

* In een overspel-affaire kreeg de advocaat die zich burgerlijke partij had gesteld voor de beledigde echtgenoot, ook een rechtsplegingsvergoeding van 1500 fr. ! Een duidelijke wenk om art. 1 K.B. 12 september 1969 te wijzigen ?

MEDEDELINGEN

BELGISCHE AFDELING VAN DE INTERNATIONALE UNIE VAN MAGISTRATEN

Nederlands-Belgisch Week-End te Mechelen
op zaterdag 11 en zondag 12 oktober 1969.

De najaarsvergadering van de Belgische Afdeling van de I.U.M. nam dit jaar de vorm aan van een Nederlands-Belgisch Week-End voor magistraten, dat in het teken stond van «De Grote Raad van Mechelen».

Voorzitter de Vreese, Raadsheer in het Hof van Cassatie, mocht een talrijke schare (meer dan honderd) Nederlandse en Belgische leden van de magistratuur verwelkomen, daaronder de HH. Feber en Langemeyer, respectievelijk president van en procureur-generaal bij de Hoge Raad, de heer Bayot, Eerste Voorzitter van het Hof van Cassatie, verschillende leden van de Hoge Raad en talrijke korpsoversten uit beide landen.

Voor het wetenschappelijke deel van het week-end stonden twee sprekers in die elk in hun land als «de» specialist in het behandelde onderwerp worden erkend.

De heer Gilissen, Auditeur-Generaal bij het Militair Gerechtshof en professor aan de V.U.B., handelde over «De Grote Raad van Mechelen, historisch overzicht», de heer J. de Smidt, professor aan de Universiteiten van Amsterdam en Leiden, over «De Rechtspraak van de Hoge Raad».

Beiden verstonden de kunst om van hun voortreffelijk wetenschappelijk betoog een boeiend verhaal te maken. Prof. Gilissen schetste de geschiedenis van de Grote Raad binnen een ruim historisch kader. De betekenis van de Grote Raad in de geschiedenis van onze instellingen vanaf de Burgondische Hertogen tot op het einde van het «ancien régime» kwam schitterend tot haar recht.

Prof. de Smidt's analyse van de jurisprudentie van de Grote Raad bracht ruime informatie en pittige bijzonderheden over de activiteit van dit eerbiedwaardig rechtscollege. Sommige geschillen deden verrassend modern aan.

Dat de vergadering doorging in het Gerechtshof, het vroegere paleis van Margaretha van Oostenrijk en van Granvelle, waar vanaf 1616 de Grote Raad van Mechelen zetelde, gaf aan de academische zitting een bijkomende aantrekkelijkheid.

De indrukwekkende constructie, waarvan het oudste gedeelte volledig gotisch is en waarvan de andere vleugel het eerste gebouw is dat in de Nederlanden en Frankrijk in Renaissancestijl werd opgetrokken, vormde een gedroomde omlijsting.

Stuur uw vragen naar **CREDOC**,
Paleizenstraat 156, Brussel 3.

Tot nu toe zal U **gratis** de lijst worden
overgemaakt van de te raadplegen
dokumenten.

De deelnemers hadden de gelegenheid nog een aantal van de meest merkwaardige gebouwen en monumenten van de stad Mechelen te bezichtigen: het Hof van Busleyden, een aantrekkelijk specimen van Italiaanse bouwkunst, opgericht in het begin van de 16e eeuw, toen Hiëronymus Busleyden opgenomen werd als raadslid in de Grote Raad van Mechelen; de St.-Janskerk met meesterwerken van Rubens en de aangrijpende metropolitane kerk van Sint-Rombout.

Met veel belangstelling werd het «Schepenhuis» of «Oud Paleis» bezocht, waar de Grote Raad van 1474 tot 1616 zetelde, en waar thans het stadsarchief is ondergebracht, waarvan de rijke verzameling oude charters, registers en cartularia voortreffelijk door de adjunkt-archivaris werd gecommenteerd.

Het was voor de deelnemers en hun dames tenslotte een gelukkig toeval dat ze de prachtige internationale tentoonstelling «Het Fauvisme in de Europese kunst» konden bezoeken, welke op dat ogenblik doorging in het Cultureel Centrum van de stad.

De culinaire talenten van de gaststad werden de zaterdagavond gewaardeerd in de «Salons Van Dyck», waar ongeveer 150 disgenoten aanzaten, en de zondagmiddag in het restaurant «Nova», van waaruit de deelnemers met een panoramisch zicht over de stad een afscheidsgroet tot de Mechelaars konden richten.

VLAAMSE JURISTENVERENIGING

Het bestuur van de Vlaamse Juristenvereniging vergaderde op 27 oktober 11. teneinde de werkzaamheden voor de komende maanden vast te leggen.

Er werd beslist dat er in de eerste plaats op 13 december aanstaande te Brussel een algemene vergadering van de leden zal gehouden worden waarop het thema zal worden behandeld:

«Wat werd er verwezenlijkt van het manifest der Vlaamse Juristenvereniging betreffende de eigentijdse rechtsstructuur in België.»

Hierbij zal de nadruk gelegd worden op verschillende punten waarvoor in de eerstkomende maanden dient geijverd te worden o.a. de taalverhoudingen in het Hof van Cassatie, de oprichting van een Hof van Beroep te Antwerpen, de toestand van de bedrijfsjuristen, alsook van diegenen die een taak vervullen in de internationale organisaties enzomeer.

Op zaterdag 23 mei 1970 zal te Antwerpen het traditioneel Rechtskundig Congres gehouden worden.

Van nu af kan worden medegedeeld dat dit congres onder het voorzitterschap zal staan van Prof. Derine en dat de feestrede zal uitgesproken worden door de Heer Gouverneur A. Kinsbergen over het onderwerp:

«Zijn de principes van zaakwaarneming van toepassing in administratieve aangelegenheden».

Er zullen op dit Congres 5 Secties georganiseerd worden waarin de hiernavolgende onderwerpen zullen behandeld worden:

1° Sectie Burgerlijk Recht

«De rechten van de overlevende echtgenoot». Preadviseurs: Prof. S. Baeteman en A. Vastenavonds.

2° Sectie Strafrecht

«Economische delicten». Preadviseur: De h. J. D'Haens.

3° Sectie Publiek Recht

« Recht op informatie ». Preadviseurs : De hh. R. Rimanque en Van den Berghe.

4° Sectie Sociaal Recht

« Inkomsten en vermogentoestand bij de toekenning van sociale voordelen ». Preadviseur : Notaris B. Dubois.

5° Sectie Bedrijfsjuristen

« De tussenpersonen in handelszaken, in Belgisch en vergelijkend recht ». Preadviseur : Prof. W. Van Gerven.

De verschillende preadviezen zullen tijdig gepubliceerd worden in het Rechtskundig Weekblad.

De openingszitting, de sectievergaderingen en de lunch zullen plaats hebben in de lokalen van de Faculteiten St.-Ignatius.

Het bestuur van de Vlaamse Juristenvereniging dringt er op aan dat de leden van nu af goed nota zouden nemen, zowel van de datum van de algemene ledenvergadering te Brussel, als van het Rechtskundig Congres te Antwerpen en dat zij deze dagen zouden vrij houden om stellig te kunnen aanwezig zijn.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Notarissen, jg. 1969 - nr. 10.

Claeys Bouuaert. — De P.V.B.A. in het fiscaal recht. — Bespreking van enkele concrete gevallen.

Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht, jg. 1969 - nr. 5.

Stellinga J.R., Onrechtmatige daad door wetgeving. — Verstegen R., Administratieve problemen bij de oprichting van nieuwe kerkelijke eenheden.

Jura Falconis, jg. 1969 - nr. 1.

Editoriaal. — Moens G., Democratie en Rechtsstaat bij

René Marcic. — Mariën N. en De Schrijver L., Het bewijs van eigendom tussen echtgenoten. — Breyné P., De groepsverzekering.

De Gemeente, jg. 1969 - nr. 10.

Viseur G., 19de Wereldcongres van de I.U.L.A. — Pisani E., Het belang van de decentralisatie als remedie tegen de technocratie. — Orianne P., De Eerste Internationale Vakbeurs voor Gemeentelijke Uitrusting. — Maes R., Parlementaire kroniek.

Nederlands Juristenblad, jg. 1969 - nr. 36.

Janssen F.M.J., Burgerlijk procesrecht in de stroomversnelling, II (slot). — Van 't Veer H., Bij het overlijden van Mr. Th. Semeys de Vries van Doesburgh. — Schuurmans Stekhoven W., Opheffing van de geboorteaangifteverplichting van de behandelende geneesheer. — Wiersma K., Waarom de artikelen 164a B.W. en 88, boek I, I.B.W. tot rechtshandelingen beperkt kunnen blijven. — Fischer-Keuls E., De jaarvergadering van de Koninklijke Broederschap der Notarissen in Nederland op 25 september jl. te Haarlem.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en Registratie, jg. 1969 - nr. 5059.

Clausing P., Echtscheiding en pensioen. — Gerbrandy S., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak : Zakenrecht (I).

Journal des Tribunaux, jg. 1969 - nr. 4674.

de le Court, La police judiciaire près les parquets.

Belgische Rechtspraak in Handelszaken, jg. 1969 - nr. 5-6.

Rechtspraak.

Northwestern University Law Review, jg. 1969 - nr. 2.

Mann D.S., Not for Lucre or Malice : The Southern Negro's tot Out of State Counsel.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"